

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

АКИМОВ Олександр Олексійович

УДК 35.07/.08:005.74](477)(043.3)

**СИСТЕМОГЕНЕЗ ЯК ПАРАДИГМА
ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність 25.00.01 – теорія та історія державного управління

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора наук з державного управління

Київ – 2020

Дисертація є рукопис.

Робота виконана у Міжрегіональній Академії управління персоналом.

Науковий консультант – доктор наук з державного управління, професор,
заслужений юрист України
РОМАНЕНКО Євген Олександрович,
Міжрегіональна Академія управління персоналом,
проректор із наукової роботи.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор,
КАЛЬНИШ Юрій Григорович,
Дніпровський національний університет імені Олеся
Гончара, професор кафедри соціології;

доктор наук з державного управління, професор,
ГУРКОВСЬКИЙ Володимир Ігорович,
Перший заступник директора ВГО центру досліджень
публічного управління;

доктор наук з державного управління,
КАРПА Марта Іванівна,
Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника, доцент кафедри управління та
бізнес-адміністрування Інституту післядипломної освіти
та довузівської підготовки.

Захист відбудеться *07 серпня 2020 року об 11:00 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.142.04 у Міжрегіональній Академії управління персоналом за адресою: 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2.

Із дисертацією можна ознайомитися у Міжнародному бібліотечно-інформаційному центрі ім. Ярослава Мудрого Міжрегіональної Академії управління персоналом за адресою: 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2.

Автореферат розісланий 03 липня 2020 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Т. С. Яровой

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Актуальність процесів систематизації у сфері державного управління, у тому числі державно-управлінської діяльності, їх еволюція, наукове підґрунтя та практична реалізація є важливою умовою розвитку вітчизняної науки публічного управління та адміністрування. Державне управління сьогодні перебуває на етапі пошуку нових шляхів здійснення ефективної державно-управлінської діяльності з можливістю пропонування кар'єрного зросту для молодих фахівців, імплементації ефективного зарубіжного досвіду, розвитку професійних стандартів та формування нових компетентностей державних службовців. Функціонування та розвиток державно-управлінської діяльності, як динамічної системи, потребує як наукового вивчення, зокрема, у контексті методологічного забезпечення, так і розробки практичних рекомендацій для її ефективного здійснення.

Загальною проблемою у науці та практиці державного управління залишаються процеси систематизації у сфері державно-управлінської діяльності, визначення їх принципів та закономірностей, виявлення сфер впливів на здійснення державно-управлінської діяльності, виявлення тенденцій та чинників розвитку державного управління. У зв'язку з цим, методологічну базу досліджень цієї проблематики потрібно формувати комплексно, з врахуванням усіх складових елементів здійснення державно-управлінської діяльності, їх взаємозв'язку та тенденцій розвитку. Формування системогенезу державно-управлінської діяльності як парадигми інтегрує усі складові системи державного управління, поглиблює знання щодо їх особливостей, встановлює взаємозв'язки, формує напрями державно-управлінської діяльності, підвищує ефективність функціонування системи державного управління й одночасно, державно-управлінської діяльності як однієї з її підсистем.

Складниками загальної проблеми, яка потребує вирішення, виступає формалізація системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності, а саме: взаємозв'язки складових елементів системи державного управління, вибір формуючих критеріїв системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності, формування визначальних факторів розвитку та функціонування системних утворень у сфері державного управління.

Системогенез як парадигма державно-управлінської діяльності, застосовано для пошуку нових шляхів здійснення ефективної державно-управлінської діяльності з можливістю розвитку усіх елементів системи державного управління та їх оптимізації.

Наукова проблема застосування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності обумовлена відсутністю концептуальних засад системогенезу державно-управлінської діяльності; відсутністю застосування системогенезних аспектів до публічного управління, у тому числі, і державного управління; потребами вітчизняної практики здійснення державно-управлінської діяльності, професійної діяльності державних службовців у системогенезному вимірі; відсутністю систематизованих, комплексних досліджень щодо проблематики застосування системогенезу як парадигми публічного управління загалом, і до державного управління зокрема.

Переважна більшість досліджень розглядає базові засади державного управління, державної служби, визначальні основи державно-управлінської діяльності. Теоретичною основою та аналізом практики реалізації основних аспектів здійснення державно-управлінської діяльності займалися такі вчені як, В. Б. Авер'янов, Г. В. Атаманчук, А. М. Балашов, Л. Р. Біла, К. С. Биркович, К. С. Бельський, І. П. Голосніченко, В. М. Горшен'єв, І. Є. Данильєва, О. А. Дегтяр, М. І. Іншин, Д. П. Калаянов, Ю. Г. Кальниш, Р. А. Коліушко, В. К. Колпаков, В. Р. Кравець, О. Д. Крупчан, Є. Б. Кубко, Б. М. Лазарєв, В. К. Малиновський, В. М. Манохін, Т. В. Мотренко, О. М. Непомнящий, О. Д. Оболенський, В. Ф. Опришко, О. І. Пархоменко-Куцевіл, Р. С. Павловський, І. М. Пахомов, Г. І. Петров, О. В. Радченко, О. П. Рябченко, В. М. Шаповал, Ю. С. Шемшученко, О. М. Якуба, Ц. А. Ямпольська, М. К. Якимчук та ін.

Вивченню різних проблем функціонування та розвитку державного управління як системного утворення присвячено праці багатьох вітчизняних дослідників: О.В. Антонової, В.В. Баштанника, С. В. Загороднюка, Д. В. Кіслова, Н. А. Липовської, В. К. Малиновського, Т. В. Мотренка, О. Ю. Оболенського, В. М. Олуйка, Т. І. Пахомової, Є. О. Романенка, М. І. Рудакевич, Г. П. Ситника, С. В. Сімака, А. С. Сіцинського, С. М. Серьогіна, Ю. П. Сурміна та ін.

Проблема компетентнісного підходу під час підготовки майбутніх фахівців обґрунтована в працях знаних українських і зарубіжних учених. Сутність поняття компетентнісного підходу, шляхи та умови формування компетентності висвітлено в роботах Н. Бібік, Л. Боголюбова, В. Болотової, О. Бондаревської, Т. Волобуєвої, Т. Воронової, Р. Гуревича, В. Гурковського, І. Єрмакова, Е. Зеєра, І. Зязюна, І. Зимньої, М. Зуєва, М. Кадемії, Н. Калініної, М. Карпи, О. Коберника, О. Крисана, С. Кульневича, О. Лебедева, О. Локшиної, М. Лук'янова, Ю. Молчанової, О. Овчарук, О. Пометун, Дж. Равена, Б. Рея, М. Рижаківа, Р. Рогожнікова, В. Серікова, Л. Сохань, О. Сухомлинської, І. Тараненка, Г. Халаша, Л. Хоружої, А. Хуторського, С. Шишова.

Питання формування та реалізації інституційності суб'єктів здійснення державно-управлінської діяльності розкриті у працях сучасних дослідників вітчизняної науки – В. Авер'янова, Е. Афоніна, С. Вирового, І. Грицяка, В. Малиновського, О. Оболенського, Г. Ситника та ін.; проблематика здійснення публічно-службової діяльності у контексті нормативно-правового регулювання державного управління – у працях В. Баштанника, Н. Нижник, Н. Липовської, А. Рачинського; закордонної науки – В. Парсонса, Г. Колбеча, А. Сміта, Дж. Мілла, В. Данна, Л. Пала, П. Брауна, Л. Ганна та ін.

У низці досліджень науковці розглядають соціально-психологічні аспекти здійснення державно-управлінської діяльності, серед них: С. Батишев, П. Гальперін, В. Давидов, В. Зінченко, В. Зубков, О. Ізмайлова, І. Кринична, О. Леонтьєв, В. Рубцов та інші науковці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано на кафедрі публічного адміністрування навчально-наукового інституту міжнародних відносин і соціальних наук Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Положення дисертації охоплено науково-дослідними темами Міжрегіональної Академії управління персоналом: «Теоретико-методологічні основи становлення

української державності і соціальна практика: політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми» (державний реєстраційний номер 0113U007698) і «Дослідження теоретико-методологічних основ розвитку української державності в контексті світових модернізаційних процесів формування національних громадських суспільств: політичний, юридичний, економічний, соціальний, психологічний та управлінський аспекти» (державний реєстраційний номер 0119U100492), де автором проаналізовано процеси формування соціально-психологічної компетентності як передумови до здійснення державно-управлінської діяльності у системогенезному вимірі та обґрунтовано системогенезну парадигму державно-управлінської діяльності з позиції основних характеристик системи державно-управлінської діяльності, їх розвитку, діяльності суб'єктного складу правовідносин у державному управлінні.

Наукові результати дисертаційного дослідження викладені у науково-дослідній роботі Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за темою: «Удосконалення механізмів місцевого економічного розвитку» (номер державної реєстрації 0118U000328), де автором проаналізовано теоретико-методологічну основу та передумови для формування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності.

Дослідження виконано відповідно до науково-дослідної теми Національного університету водного господарства та природокористування, а саме: «Публічне управління й адміністрування: сучасні аспекти розвитку суспільства, економіки, інформатизації» (номер державної реєстрації РК 0118U001641), відповідно до якого автором проведено дослідження стану державного управління та обґрунтовано системогенез як парадигму державно-управлінської діяльності з позиції розгляду її як системного утворення, виявлено основні його принципи, предмет, мету, об'єктну та суб'єктну складову, сформовано напрями проблематики дослідження щодо: обґрунтування методології державного управління через застосування системогенезного підходу до розвитку складових елементів державно-управлінської діяльності, зокрема щодо функціонально-компетенційних, соціально-психологічних, особистісних, комунікаційних та деяких інших складових державно-управлінської діяльності; розвитку системогенезного підходу в теорії та практиці публічного управління через формування парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності.

Робота містить складову науково-дослідної теми Вищого навчального закладу «Університету економіки та права «КРОК», а саме щодо виконання у складі тимчасового творчого колективу науково-дослідної роботи «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення прав людини та дитини в умовах розбудови правової, демократичної, соціально орієнтованої держави з широко розгалуженими інститутами громадянського суспільства» (номер державної реєстрації 0118U001384), відповідно до якої автором проведено дослідження щодо: напрямів оцінювання компетентностей державних службовців через застосування системогенезної методологічної основи розвитку державного управління; теоретичних підходів до професійного навчання державних службовців в частині розвитку особистісних компетентностей у психогенному вимірі; розвитку особистісно-компетентнісних характеристик як основи

системогенезу державно-управлінської діяльності; удосконалення оцінювання компетентностей державних службовців як одного з чинників розвитку системогенезу державно-управлінської діяльності.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад системогенезу як сучасної парадигми державно-управлінської діяльності в Україні. Для цього визначені такі завдання:

- обґрунтувати парадигму системогенезу державно-управлінської діяльності, а саме: основні принципи, мету, об'єкту та суб'єкту складову;
- дослідити основні складники державно-управлінської діяльності на засадах системогенезної парадигми;
- запропонувати дослідницькій підхід щодо визначення впливу адитивності на системогенез державно-управлінської діяльності;
- розкрити феномен робастності та можливості щодо його використання у здійсненні державно-управлінської діяльності;
- дослідити проблеми системогенезних тенденцій державно-управлінської діяльності у ґносеологічному аспекті;
- визначити суб'єктний склад правовідносин у державному управлінні у контексті розвитку системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності;
- виявити вплив світових трансформацій публічно-управлінської діяльності на формування системогенезу державно-управлінської діяльності в Україні;
- проаналізувати розвиток кадрового потенціалу публічного управління у системогенезі державно-управлінської діяльності зарубіжних країн з метою можливого застосування його у вітчизняну практику державного управління;
- сформулювати перспективи застосування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які складаються у процесі трансформації системи державного управління.

Предметом дослідження є системогенез як парадигма державно-управлінської діяльності.

Методи дослідження. У дисертаційній роботі використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, що дозволило забезпечити всебічне вивчення проблеми та отримання достовірних висновків і результатів. Основний метод дослідження є комплексний, адже, з позиції вивчення системогенезного підходу як наукового дослідження, у роботі використано як методологію наукових досліджень, так і методологію практичної діяльності. У контексті використання методології наукового дослідження сформовано систему способів наукового дослідження системогенезного підходу у теорії державного управління, а у контексті використання методології практичної діяльності – систему способів організацій та здійснення практичної діяльності щодо визначення, закріплення та практичної реалізації державно-управлінської діяльності.

Для формування системи способів наукового дослідження системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності використано трирівневу схему

методології наукових досліджень – філософська методологія, загальнонаукова та спеціальна методологія. Використання філософської методології сприяло вивченню загальних передумов і шляхів досягнення отримання знання. Результатом застосування філософської методології системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності є розробка світоглядних орієнтацій, визначення загальних шляхів розкриття державно-управлінської діяльності як системи. Слід виокремити методологічну проблему формування та затвердження принципів функціонування системних утворень, їх розвиток, здійснення їх наукового та практичного розкриття, адже, принципи визначають базові основи діяльності, напрями її здійснення. Загальнонаукова методологія дозволила використати універсальні методологічні засоби, відпрацьовані на багатьох галузях науки. Ця методологія дає загальний інструментарій для розкриття системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності. Конкретнонаукова методологія характеризується високоспеціалізованими характеристиками, здебільшого, регламентаційним характером. Іншою її особливістю є визначення понять у нормативному полі, що створює умови для безпосередньої регламентації пізнавального процесу. Тобто, при визначенні методології пізнання використовувалися спеціально-методологічні основи політології, державного управління, публічного управління, соціології, теорії держави та права, адміністративного права, теорії соціального управління тощо.

У роботі використано системний підхід як напрям методології наукового пізнання, базовою характеристикою якого є розгляд об'єктів як систем. Застосування системного підходу до дослідження системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності забезпечило систематизацію функціональних, організаційних, соціальних та інших аспектів, основних складових елементів державно-управлінської діяльності, їх характеристик та особливостей для формування окремої системи з метою подальшого її вивчення. У роботі сформована концептуальна модель системогенезу державно-управлінської діяльності за допомогою використання методу моделювання та компетентнісного підходу, що дало змогу виявити впливи компетентнісних складових на розвиток державно-управлінської діяльності, виявити перспективи та напрями розвитку системогенезної парадигми у державному управлінні.

Науково-теоретичну і методологічну основу дослідження становлять принципи, прийоми та сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, які зумовлюють досягнення визначеної мети та поставлених завдань дисертації. Зокрема, використано такі методи: аналітичний та теоретико-концептуальний методи – для розгляду еволюції змісту державно-управлінської діяльності, напрямів та тенденцій розвитку державного управління в системогенезній динаміці (підрозділи 1.1, 1.2, розділ 2); метод аналогії – для розробки підсистем державно-управлінської діяльності, аналізу їх розвитку на основі подібності ознак функціональних систем (підрозділи 3.1, 3.2); абстрактно-логічний метод – для аналізу системогенезних тенденцій здійснення державно-управлінської діяльності в умовах інституціональної кризи, виявлення проблем здійснення державно-управлінської діяльності у гносеологічному аспекті (розділ 3); методи теоретичного узагальнення, системного аналізу – для систематизації теоретичних положень щодо

формування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності (розділ 1, підрозділи 2.1, 3.5); аналізу та синтезу, статистичного аналізу – для дослідження впливу світових трансформацій публічно-управлінської діяльності на формування системогенезу державно-управлінської діяльності в Україні (розділ 4); функціонально-структурний аналіз – для формування сутності та змісту державно-управлінської діяльності, її складників, аналізу функціональних складових державно-управлінської діяльності (підрозділи 2.1, 3.2, 3.5, 4.2, 4.3); прогностичний метод – для визначення перспектив застосування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності (розділ 5).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні актуальної наукової проблеми концептуального обґрунтування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності та розробці практичних рекомендацій для моделювання та оптимізації системи державного управління в Україні, зокрема:

уперше:

- обґрунтовано системогенез як парадигму державно-управлінської діяльності, об'єктом якої виступає система державного управління, процеси, стани, передумови до її формування, методи, ресурси та способи здійснення державно-управлінської діяльності; при цьому, передумовою до виникнення системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності є потреба у формуванні нового типу суспільних відносин з метою реалізації завдань і функцій держави;

- сформовано концептуальну модель системогенезу державно-управлінської діяльності, виявлено практичну складову щодо перспектив професійного навчання, розвитку особистісно-компетентнісних характеристик, напрямів удосконалення оцінювання компетентностей державних службовців, як результатів державно-управлінської діяльності;

- розкрито такі особливості системогенезу державно-управлінської діяльності, як робастність та неадитивність, зокрема, їх впливи на складники системи державного управління та визначено тенденції їх розвитку;

- систематизовано теоретико-методологічні засади системогенезу у контексті демократизації державотворчих процесів і оптимізації здійснення державного управління;

удосконалено:

- понятійно-категоріальний апарат теорії державного управління через формалізацію парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності, концепту системогенезу державно-управлінської діяльності, що відрізняється від наявних підходів до розвитку державного управління сукупністю характеристик щодо здійснення державно-управлінської діяльності на засадах системогенезної трансформації, системогенезні особливості здійснення державно-управлінської діяльності, а саме: робастність системогенезу державно-управлінської діяльності та неадитивність системогенезу державно-управлінської діяльності, системний підхід до розвитку особистісно-компетентнісних характеристик; взаємозв'язки у суб'єктно-об'єктному складі, наявність функціонально-компетенційної складової у системі державного управління; введення низки понять у теорію державного управління, а саме: системогенез державно-управлінської діяльності, робастність системогенезу державно-управлінської діяльності, неадитивність системогенезу

державно-управлінської діяльності, системогенез комунікації у здійсненні державно-управлінської діяльності, модель системогенезу державно-управлінської діяльності;

- розвиток системогенезного підходу в концепціях та практиці державного управління через формування парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності, а саме: систематизацію процесів державно-управлінської діяльності, передумов до її виникнення (правових, організаційних, функціональних, психологічних та інших), забезпечення їх діяльності, принципів здійснення державно-управлінської діяльності, здійснення її оцінки, формування кадрової політики та інші елементи системи державно-управлінської діяльності, що становить теоретико-методологічну основу для формування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності;

- напрями оцінювання компетентностей державних службовців за допомогою методологічної основи розвитку державного управління відповідно до сформованої моделі системогенезу державно-управлінської діяльності, а саме: функціонально-компетенційний (окреслює функції посад державних службовців, виявляє компетенції, визначає напрями діяльності, актуалізує повноваження, окреслює заохочення, гарантії, відповідальність), компетентнісний (сприяє формуванню та розвитку вмінь, навичок, особистісних якостей; визначає рівень професійної компетентності; виявляє потреби компетентнісних аспектів у професійній діяльності; сприяє розвитку професійних навчальних програм), структурно-організаційний (дозволяє виявити структурні зміни у повноваженнях, організаційній структурі, виявляє деструктивні зміни у розподілі повноважень, сприяє змістовому наповненню посади);

- теоретичні підходи до професійного навчання державних службовців у частині розвитку особистісних компетентностей в психогенному вимірі; у частині розвитку особистісно-компетентнісних характеристик, як основи системогенезу державно-управлінської діяльності, який, як результат впровадження у практичну державно-управлінську діяльність, забезпечить виявлення, формування та розвиток особистісних компетентностей, як складову системогенезу державно-управлінської діяльності; формування компетентностей у кількісному та якісному вимірі; формування відповідності рівня компетентностей службовця до займаної посади;

- соціально-психологічний складник державно-управлінської діяльності через формування соціально-психологічної компетентності, системогенез особистісних компетентностей, системогенез комунікації; системогенез соціально-психологічної системи проаналізовано через об'єктні складові (професійні компетентності державних службовців, соціально-психологічне середовище діяльності, особистісні якості тощо), суб'єктні складові (суб'єкти впливу на формування складових), зовнішні та внутрішні фактори впливу; правила і процедури, що регулюють соціально-психологічні відносини у державно-управлінській діяльності; механізми координації соціально-психологічних складників державно-управлінської діяльності;

- суб'єктний склад правовідносин у державному управлінні з позиції системогенезу державно-управлінської діяльності, а саме: системогенез формування повноважень суб'єктного складу правовідносин у державному управлінні

застосовано відповідно до наявних рівнів вертикалі виконавчої влади та запропоновано використати критерій організаційно-правового рівня, за яким системогенез суб'єктного складу виявлено у сферах діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади;

- методологічне забезпечення системи державного управління через застосування системогенезного підходу до державно-управлінської діяльності, зокрема, до функціонально-компетенційних, соціально-психологічних, особистісних, комунікаційних та деяких інших складників державно-управлінської діяльності; систему способів наукового дослідження системогенезного підходу у теорії публічного управління, а у контексті використання методології практичної діяльності – систему способів організацій та здійснення практичної діяльності щодо визначення, закріплення та практичної реалізації державно-управлінської діяльності;

набули подальшого розвитку:

- методологія структурно-функціонального аналізу сучасного розвитку державно-управлінської діяльності, що відрізняються від існуючих можливістю адаптації до системогенезних змін через механізм психологічної готовності та професійного зростання;

- теоретичне обґрунтування зміни, призначення, ролі та функцій державно-управлінської діяльності, що відрізняється від наявного сукупністю таких ознак, як цілісна структура елементів, взаємозв'язок між ними, їх ієрархічна організація, системоутворюючі фактори, вхідні і вихідні структурно-функціональні характеристики, розвиток компетенційної складової, системогенезний аспект розвитку;

- концептуальні засади систематизації основних форм розвитку формування особистісно-компетентнісних характеристик державних службовців, що дозволило конкретизувати державно-управлінську діяльність з позиції розвитку соціально-психологічної, ціннісно-мотиваційної, функціонально-структурної складових та сформувати системогенезний підхід до професійних компетентностей державних службовців, як одного з об'єктів системогенезу державно-управлінської діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що окремі положення, висновки, результати дисертаційного дослідження спрямовані на процеси формування, становлення та розвитку системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності. Теоретико-методологічні основи системогенезу державно-управлінської діяльності застосовано у практиці державного управління з метою систематизації адміністративно-організаційних взаємозв'язків, формування напрямів здійснення державно-управлінської діяльності, підвищення ефективності функціонування системи державного управління, й, одночасно, державно-управлінської діяльності, як однієї з її підсистем.

Окремі результати та положення дисертаційного дослідження застосовано в практичній діяльності Херсонської обласної державної адміністрації під час підготовки робочих матеріалів для колегії облдержадміністрації, а саме: використано науковий матеріал щодо застосування моделі системогенезу державно-управлінської діяльності. Зокрема, надані рекомендації були використані для аналізу діяльності посадових і службових осіб органів державної влади, органів

місцевого самоврядування, підприємств, організацій, незалежно від форм власності, щодо виявлення та розвитку їх інтересів на регіональному рівні в частині функціонального розвитку та можливості реалізації компетенцій з позиції системогенезу державного управління Херсонською обласною державною адміністрацією (довідка про впровадження від 07.10.2019 р. № 58-7531/0/19/05).

Наукові розробки дисертаційного дослідження використано Київською обласною державною адміністрацією у формуванні інформаційно-аналітичних матеріалів щодо роз'яснення системних процесів розвитку державного управління на регіональному рівні та їх реалізації в контексті здійснення децентралізаційних процесів. Використана методологічна розробка щодо визначення чинників системогенезу професійної діяльності державних службовців та виявлення їх впливу на розвиток органу державного управління. Зокрема, виявлено та проаналізовано вплив наступних чинників: функціональних, соціально-психологічних, психогенних, комунікаційних. Крім того, впроваджено системогенезний підхід щодо визначення та формування повноважень суб'єктивного складу правовідносин у державному управлінні (довідка про впровадження Київської обласної державної адміністрації від 08.10.2019 р. № 11-18/5931/05/1-2019).

Надані методологічні матеріали та наукові розробки були використані при визначенні основних напрямів розвитку професійної діяльності посадових осіб місцевого самоврядування Дядьковицької сільської об'єднаної територіальної громади Рівненського району Рівненської області у контексті використання системогенезного підходу. Зокрема, застосовано системогенезний підхід щодо розвитку психологічних складових компетентностей посадових осіб місцевого самоврядування. Здійснені висновки запропоновано використати у інформаційно-роз'яснювальній роботі щодо розвитку особистісних компетентностей посадових осіб місцевого самоврядування, як результат системогенезу їх професійної діяльності (довідка про впровадження від 08.10.2019 р. № 819//01-10).

Теоретичні узагальнення, наукові розробки та методичні рекомендації впроваджені в діяльність Управління інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Рівненської облдержадміністрації, зокрема щодо аналізу впливів наступних чинників: функціональних, соціально-психологічних, психогенних, комунікаційних. Практичне значення методологічної розробки полягало у можливості використання на регіональному рівні висновків щодо визначення впливу чинників системогенезу професійної діяльності державних службовців на процеси підготовки державних службовців з метою розвитку їх професійної діяльності у системогенезному вимірі. Зокрема, виявлені такі властивості системогенезу професійної діяльності державних службовців, як робастність та неадитивність системи професійної діяльності державних службовців (довідка про впровадження від 10.10.2019 р. № 723/01-06/19).

Результати наукових напрацювань, пропозиції та рекомендації використані співробітниками Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України під час розроблення модулів освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії за спеціальностями «Публічне управління та адміністрування» та «Менеджмент» та

«Економіка», зокрема, аналітичні матеріали й теоретико-прикладні розробки щодо перспектив застосування системогенезу, як парадигми державно-управлінської діяльності, в частині застосування компетентнісної складової та розробці практичних рекомендацій для ефективного здійснення державно-управлінської діяльності в Україні; а також, використані в програмах дисциплін «Методика викладання у вищій школі. Основи андрагогіки» і «Публічне врядування та публік менеджмент» (довідка про впровадження від 12.02.2020 р. № 06/09).

Теоретичні узагальнення, наукові розробки та методичні рекомендації використані при підготовці лекцій та практичних програм таких дисциплін, як «Теорія та історія державного управління», «Публічне управління», «Державне управління в економічній сфері», «Кадрова політика і державна служба», «Управління якістю публічних послуг» та сприяють засвоєнню знань у студентів, а також, удосконаленню методики викладання співробітниками кафедри публічного адміністрування відповідних дисциплін (довідка про впровадження Міжрегіональної Академії управління персоналом від 12.02.2020 р. № 446).

Отримані результати і пропозиції дослідження щодо обґрунтування концептуальних та теоретико-методологічних засад системогенезу, як парадигми державно-управлінської діяльності, в Україні було розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено у навчальному процесі ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК» при розробці навчально-методичного забезпечення та викладанні навчальних дисциплін «Психологічна культура професіонала», «Психологічні можливості запобігання корупції», «Психологічні основи командування», «Психологічні основи роботи з персоналом», «Психологічні основи іміджу керівника та організації», «Психологія ділового спілкування» «Психологія кар'єри та ділового успіху», «Психологія конфлікту» та «Психологія лідерства» (довідка про впровадження від 12.02.2020 р. № 4/3).

Надані методологічні матеріали та наукові розробки впроваджені при навчанні та підвищенні кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування Міжрегіонального управління Національного агентства України з питань державної служби в м. Києві, Київській, Чернігівській та Черкаській областях, зокрема, щодо таких питань як: теоретичні підходи до професійного навчання державних службовців в частині розвитку особистісних компетентностей у психогенному вимірі; розвитку особистісно-компетентнісних характеристик як основи системогенезу державно-управлінської діяльності; удосконалення оцінювання компетентностей державних службовців, як одного з чинників розвитку системогенезу державно-управлінської діяльності; процеси підготовки, перепідготовки і підвищення рівня компетентності державних службовців, в яких запропоновано пристосувати процес навчання кадрів до завдань і функцій конкретного державного органу, до умов його роботи, професійних стандартів з професійними знаннями, уміннями і навичками, які в сукупності формують компетентнісний напрям системогенезу державно-управлінської діяльності; формування особистісно-компетентнісних характеристик державних службовців, що дозволило конкретизувати державно-управлінську діяльність з позиції розвитку соціально-психологічної, ціннісно-мотиваційної, функціонально-структурної складових та сформувати системогенезний підхід до професійних

компетентностей державних службовців, як одного з об'єктів системогенезу державно-управлінської діяльності (довідка про впровадження від 17 січня 2020 р. № 30/ТО040-41-20).

Теоретичні узагальнення, наукові розробки та методичні рекомендації результатів дисертаційного дослідження були запроваджені в навчально-методичну роботу центру підвищення кваліфікації Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України під час проведення семінарів для державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, при підготовці професійних програм підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад в межах регіональної та обласної програм (акт про впровадження від 30.10.2019 р. № 11).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є одноосібно виконаною науковою працею. Наукові положення, результати, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, одержані автором особисто та викладені в опублікованих працях. Особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві, вказано у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї, положення та результати дисертаційного дослідження доповідалися автором та обговорювалися на засіданнях кафедри публічного адміністрування, а також були оприлюднені у збірниках матеріалів 12-ти міжнародних, національних, регіональних та інтернет-конференціях, круглих столах, семінарах, серед яких: X Міжнародній науково-практичній конференції «Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення» (Дніпро, 2019 р.); XIII науково-практичній конференції за міжнародною участю, присвяченої пам'яті Решетніченка А.В. «Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком» (Дніпро, 2019 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад» (Рівне, 2018 р.); IX Всеукраїнській науково-практичній конференції «Науково-практичне забезпечення розвитку та співробітництва об'єднаних територіальних громад» (Дніпро, 30 жовтня–30 листопада 2018 р.); Науково-практичній конференції «Теорія та практика публічної служби» (Дніпро, 2018 р.); XII регіональній науково-практичній конференції за міжнародною участю «Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком» (Дніпро, 2018); X науково-практичній конференції «Правові аспекти публічного управління: теорія і практика» (Дніпро, 2018 р.); I Международной научно–методической заочной конференции «Современные подходы к организации дополнительного образования молодежи и взрослых: проблемы и перспективы развития» (Пинск, Белоруссия, 2017 г.); Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю «Актуальні питання формування та розвитку громадянських компетентностей в Україні» (Київ, 2016 р.); Науково-практичній конференції «Правові аспекти публічного управління: теорія та практика» (Дніпропетровськ, 2016 р.); VI Всеукраїнській міжвузівській конференції студентів та молодих учених «Становлення публічного адміністрування в Україні» (Дніпропетровськ, 2015 р.); Науково-практичній конференції за міжнародною

участю «Модернізація системи державного управління: теорія та практика» (Львів, 2014 р.).

Публікації. Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковані у 54 наукових працях: у т.ч. одна одноосібна монографія; 37 наукових статей у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз; 16 публікацій в інших виданнях, у тому числі статті, матеріали і тези доповідей на конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, п'ятих розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації налічує 490 сторінок. Обсяг основного тексту містить 368 сторінок, список використаних джерел містить 493 найменування та 19 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, визначено стан її наукової розробки, з'ясовано зв'язок з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено дані апробації результатів та публікації за темою дослідження.

У першому розділі – *«Теоретико-методологічні основи системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності»* – здійснено обґрунтування теоретико-методологічних основ системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності, зокрема, досліджено передумови до визначення сутності системогенезу державно-управлінської діяльності; основні принципи державно-управлінської діяльності у контексті системогенезу державного управління; визначено тенденції розвитку державно-службової діяльності як основи парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності.

Обґрунтовано, що парадигма системогенезу застосовується до всіх елементів системи державного управління, серед яких виокремлені адміністративні, психологічні, соціальні аспекти здійснення державно-управлінської діяльності. Виявлено основні принципи державно-управлінської діяльності у системогенезній динаміці, за основу яких взято принципи існування функціональних систем у теорії функціональних систем, які проявляються у державно-управлінській діяльності, а саме: принцип фрагментарності; принцип консолідації складових системи; принцип мінімального забезпечення системи.

Запропоновано з метою розгляду питання обсягу державно-управлінської діяльності виокремити та проаналізувати її елементи, основні з них: організаційно-правова підсистема державно-управлінської діяльності; функціонально-компетенційна підсистема державно-управлінської діяльності; інституційна підсистема державно-управлінської діяльності; психологічна підсистема державно-управлінської діяльності.

З'ясовано, що застосування концепту системогенезу визначає, що діяльність системи, її компонентів для досягнення мети, дії із застосуванням певних засобів є не що інше, як взаємодія функцій системи та її складових елементів. Зазначені підсистеми виступають похідними від функцій системи, тобто, вони формують суть

функції системи державно-управлінської діяльності, спрямованої на досягнення цілей основної системи. Таким чином, орієнтуючись на головну мету, зазначені підсистеми виконують свої специфічні функції і, цим самим, забезпечують досягнення специфічної мети кожної підсистеми. У сукупності цілі кожної підсистеми формують систематизовану мету системи державно-управлінської діяльності. Наявність у загальносистемної мети підцілей, тобто, власних цілей елементів системи, обумовлює формування окремих функцій елементів або декомпозицію загальносистемних функцій. Доцільно зазначити, що реалізація цих функцій спрямована на досягнення мети системи. Таким чином, функції системи та функції елементів системи обумовлюють системно-функціональний аспект формування парадигми системогенезу.

Доведено, передумовою до виникнення системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності є суспільні відносини, що виникають та дістають свій розвиток внаслідок взаємодії держави та суспільства і, як наслідок, пов'язані з правовим регулюванням усіх аспектів роботи державних службовців та формуванням кадрового потенціалу управління державою.

У контексті аналізу самоорганізації системи державно-управлінської діяльності визначено, що основою системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності виступатимуть такі її особливості: встановлення потреби в існуванні організації, виникнення із деякої сукупності об'єктів окресленого рівня нової цілісної системи зі своїми специфічними закономірностями; процеси, завдяки яким система підтримує певний рівень організації при зміні зовнішніх і внутрішніх умов її функціонування; тип процесів, пов'язаний з удосконаленням та саморозвитком таких систем, що здатні накопичувати та використовувати минулий досвід.

У загальному процесі системогенезу державно-управлінської діяльності державно-службова діяльність виступає як системне явище та передбачає наступні її види: правозахисна, аналітична, бюджетно-фінансова, організаційно-управлінська, соціально-терапевтична, консультаційно-педагогічна, інформаційно-комунікаційна. Системогенез державно-службової діяльності передбачає розвиток професійної компетентності державних службовців, як однієї з складової системогенезного процесу державно-управлінської діяльності, високого рівня готовності до виконання функцій держави, що відбувається в результаті їх професійного зростання. Державно-службова діяльність охоплює професійну діяльність службовців та низку інших складових, які нормативно, функціонально, компетенційно не завжди враховані, але чинять вагомий вплив на здійснення державно-управлінської діяльності. Модель системогенезу державно-управлінської діяльності у системі державного управління побудована за рівнями складових системогенезу відповідно до об'єктів, що дозволило сформулювати визначальні їх характеристики.

Таким чином, запропоновано цілісне уявлення про соціально-психологічні передумови системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності. Конкретизація засад структурування якостей та психологічних характеристик зумовлює використання поняття особистості державного службовця як ієрархічно організованої системи, що в контексті розвитку системогенезу державно-службової

діяльності являється одним із складових елементів загалом системи державно-управлінської діяльності. До її характеристик відноситься наявність цілісної структури елементів, взаємозв'язок між ними, їх ієрархічна організація, системоутворюючі фактори, вхідні і вихідні структурно-функціональні характеристики, рівень розвитку.

Розкриті основні принципи державно-управлінської діяльності у системогенезній динаміці, які ґрунтуються на онтологічних, гносеологічних і методологічних аспектах державно-управлінської діяльності, відображають найсуттєвіші, основні, об'єктивно необхідні закономірності, відносини та взаємозв'язки в державному управлінні. Виокремлено такі принципи державного управління: об'єктивність, універсальність, випереджальний стан у державному управлінні, демократизм, поділ влади, законність, оптимізація управління, а також, структурні принципи.

Визначено структурні принципи державно-управлінської діяльності у вигляді комплексу принципів, систематизованих таким чином: структурно-цільові відображають закономірності раціональної побудови «дерева цілей»; структурно-функціональні характеризують закономірності та взаємозв'язки функціональної структури; структурно-організаційні пов'язані із закономірностями та взаємозв'язками організаційної структури; структурно-процесуальні дають уявлення про основні закономірності та взаємозв'язки раціонального й ефективного ведення управлінської діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Виокремлено загальні принципи державно-управлінської діяльності, серед яких принцип єдності економіки та політики за пріоритету політики, а також, принцип поєднання загальних і локальних інтересів зі збереженням пріоритету інтересів вищого рівня.

Систематизовано основні принципи здійснення державно-управлінської діяльності, які відображають найсуттєвіші сторони організації та функціонування державно-управлінської діяльності, системи державних органів, визначають зміст складних взаємозв'язків усередині самої системи. Вони визначають такі державно-управлінські зв'язки, як розподіл праці, територіальна організація (центральне і місцеве управління), галузева організація, ієрархія організації, розподіл повноважень і компетенцій між центральними та місцевими органами публічної адміністрації, посадовими особами.

У другому розділі – *«Розвиток складників державно-управлінської діяльності на засадах системогенезної парадигми»* – розкрито системогенезний аспект деяких складових елементів державно-управлінської діяльності. Зокрема, проаналізовано зміст та джерела наповнення функціонально-компетенційної складової державно-управлінської діяльності.

Окреслено загальну проблему, яка полягає у формуванні системи державно-управлінської діяльності із позиції застосування системогенезу до її основних складових. Передумовою до аналізу процесів формування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності визначено теоретичну основу розуміння змісту та суті поняття державно-управлінської діяльності, її основних складових, їх особливостей та передумов виникнення.

За змістовим навантаженням системогенез розкрито щодо систем, однією з ключових характеристик яких є функціонування. Оскільки статична система не має потенціалу до розвитку, діяльності, і тому, динамічні процеси, у тому числі й еволюційні, їй не притаманні. Отже, предмет системогенезу визначено, як систему державного управління, а також, як сукупність підсистем, у тому числі і державно-управлінської діяльності.

Однією з головних вимог чіткого розподілу функцій, забезпечення організації державно-управлінської діяльності є питання правового регулювання розвитку загалом державно-управлінської діяльності. У цьому контексті існують такі основні умови ефективної державно-управлінської діяльності: наявність статусу державної інституції, який закріплює на законодавчому рівні виконання даних функцій, механізм їх виконання; виконання чіткого завдання системи державно-управлінської діяльності; запровадження єдиного реєстру публічних послуг та надання публічних послуг населенню відповідно до нього; здійснення державно-управлінської діяльності на засадах відповідальності, підзвітності, чесності, служіння народу України тощо. У цьому контексті доцільно визначати компетенцію суб'єкта здійснення державно-управлінської діяльності з встановленням його повноважень, юридичною відповідальністю та можливістю контролю за його діяльністю.

Відомо, що однією з важливих передумов ефективного здійснення державно-управлінської діяльності є регламентація конкретних завдань та обов'язків, прав та відповідальності. Тому, важливим є встановлення конкретного змісту діяльності працівника, в якому визначаються два основні блоки функціональних завдань:

1) перелік видів діяльності відповідно до положення про підрозділ, які визначаються як перелік питань за відповідними напрямками, тематично або закріпленням переліку окремих питань за конкретною посадою;

2) перелік видів робіт відповідно до функцій, які визначені за видами діяльності. Тобто, виконання однієї функції тягне за собою виконання переліку конкретних видів робіт. Отже, здійснюється наповнення змісту посади державної служби конкретними видами робіт за функціональним підходом.

Визначено, що завдання та обов'язки працівника мають відповідати завданням і функціям підрозділу та вимогам професійно-компетенційної характеристики відповідної посади. Виявлена складність управління основними складовими елементами системи державно-управлінської діяльності, яка обумовлюється їх змістовими характеристиками, зміною соціального середовища, впливами зовнішніх факторів, постійною динамікою розвитку сфери управлінських процесів у суспільстві. Поряд з державними функціями, залежно від суб'єкта управління, з'являються самоврядні функції та, загалом, публічні функції. На відміну від функцій, які окреслені досить загально, мету державно-управлінської діяльності на рівні органу публічної влади доцільно чітко формулювати, вказуючи точний напрям публічного управління та конкретні завдання, які визначаються цілями органу.

Отже, ідея формування системи державно-службової діяльності виникла у процесі синтезу та взаємодії багатьох її складових, зокрема – це процеси, стани, передумови до їх виникнення, механізми, методи, ресурси та способи забезпечення державно-службової діяльності. Для розгляду питання вивчення структури системи

державно-службової діяльності виникає необхідність проаналізувати окремі її елементи, які доцільно згрупувати за функціональним критерієм у підсистеми державно-службової діяльності. Основні з них, які беремо за складові системи державно-службової діяльності у дисертаційному дослідженні:

- організаційно-правова підсистема державно-службової діяльності;
- функціонально-компетентнісна підсистема державно-службової діяльності;
- інституційна підсистема державно-службової діяльності;
- соціально-психологічна підсистема державно-службової діяльності.

Проаналізовано вплив складників системи державно-управлінської діяльності на професійну діяльність службовців та пов'язаних із нею феноменів та, зауважено, що сучасна вітчизняна державна служба функціонує не просто в умовах швидкоплинності періодичного загострення соціально-економічної та політичної ситуації, а в умовах системної суспільно-політичної кризи. З огляду на це, обґрунтованим визначено роль такого чинника, як соціально-психологічна компетентність, серед характеристик якого виокремлюються готовність до постійного професійного зростання, пошук оптимальних прийомів якісного і творчого виконання діяльності відповідно до індивідуально-психологічних особливостей працівника. Постійна трансформація професійного становлення відбувається шляхом переходу професіонала з однієї стадії на іншу, що породжує системогенез, створює умови для розвитку від нижчого до вищого рівня. Під цим явищем розуміється нетривала за часом перебудова компетентнісної свідомості, супроводжувана зміною вектора компетентнісного розвитку.

Визначено актуальність розвитку особистісних компетентностей у разі впливу на них дії зовнішніх/внутрішніх факторів, які заважають формуванню особистісних компетентностей власної діяльності, що в свою чергу допоможе створити ефективну процедуру адаптації державного службовця до специфічних умов державно-управлінської діяльності. Ефективна реалізація змісту управлінської діяльності передбачає наявність у того, хто її реалізовує, комплексу відповідних мотивів, знань, умінь, навичок та особистісних якостей, які б забезпечували успішну взаємодію учасників управлінського процесу (суб'єктів управління), зокрема, та результативність загалом. Визначено, що формування особистісних компетентностей у психогенному вимірі державно-управлінської діяльності включає: визначення особистісних параметрів, критеріїв для їх формування та розвитку; необхідне методичне, організаційне та ресурсне забезпечення; можливості для реалізації особистісних компетентностей та їх розвитку.

Системогенез підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації державних службовців повинен включати зміцнення єдиного державного управління системою впорядкування галузевого управління шляхом підвищення ролі служби кадрів, а також, удосконалення організаційно-правового регулювання організації й діяльності навчальних закладів з підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації державних службовців. Виявлено безпосередню залежність результативності й ефективності управління в державі від підготовки його кадрового потенціалу.

Виникає необхідність створення єдиної системи безперервної професійної освіти кадрів для органів державного і місцевого самоврядування. Ефективною така

система може бути лише у тому випадку, якщо в основі її формування і функціонування лежить науково обумовлена, логічна, комплексна програма, а також, якщо створено належне правове підґрунтя для її реалізації. Розвиток загальнонаціональної державної системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації держслужбовців здійснюється на конституційних принципах, концептуальних положеннях адміністративної реформи, на принципах оновленого законодавства про державну службу, освіту та інших нормативно-правових актів. Отже, характер і тип системогенезу державно-управлінської діяльності визначається тим, за якими принципами здійснюється цей процес.

Професійна діяльність держслужбовця вимагає сьогодні не лише ґрунтовної підготовки у сфері державного управління, але і знань у різних галузях науки, культури, економіки, суспільно-політичного життя, широкого світогляду і кола інтересів, певних професійних і людських якостей. Процес загальнокультурного розвитку особи повинен відбуватися безперервно і є основою розвитку збагачення професійно-кваліфікаційної і функціональної складових сукупної культури держслужбовця.

Проаналізована сучасна система підготовки і підвищення кваліфікації держслужбовців дає підстави для таких висновків: системогенез передбачає підвищення не лише загальнокультурного рівня фахівців, але і розвитку їх інтелектуального і творчого потенціалу, оскільки розвиток і збагачення професійно-кваліфікаційної складової сукупної культури держслужбовця розгортається на підставі загальної культури, направлений на вдосконалення держслужбовця як професіонала у сфері державного управління і стає, у свою чергу, основою формування і удосконалення державно-управлінської діяльності.

Специфіка державно-управлінської діяльності, як особливого соціально-комунікативного інституту, обумовлює і класифікаційні критерії, що використовуються дослідниками в якості розрізнення соціально-комунікативних потоків. Здійснення державно-управлінської діяльності передбачає розвинуту систему управлінських зв'язків, відносин і організації, як суб'єктів, так і об'єктів. Вони мають вигляд каналів, якими здійснюється комунікація, реалізується влада. Таким чином, використання соціально-комунікативного каналу руху інформації, як основного критерію класифікації соціальних комунікацій у здійсненні державно-управлінської діяльності, є зрозумілим і доречним.

Проаналізовано два підходи до комунікацій та інформації: в аспекті внутрішньо-організаційних комунікацій – це зв'язки між структурними елементами прийняття рішень і зовнішніх комунікацій – це інформування про внутрішню діяльність. Тобто, внутрішні комунікації, які реалізуються усередині відповідного суб'єкта державного управління, мають неабияке значення, яке, на відміну від зовнішніх комунікацій (PR-кампанії, робота зі ЗМІ тощо), є недостатньо дослідженим в управлінській теорії.

У третьому розділі – *«Особливості системогенезних тенденцій здійснення державно-управлінської діяльності в умовах інституціональної кризи»* – виявлено проблеми інституалізації парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності, проаналізовано розвиток особистісно-компетентнісних характеристик, як однієї із складових системогенезу державно-управлінської діяльності, виявлено

прояви робастності та не адитивності, як одних із особливостей складових соціальних систем, до яких відноситься сфера здійснення державно-управлінської діяльності.

Виявлено прояви неадитивності у функціонально-компетенційній, організаційно-правовій та психологічній підсистемах державно-управлінської діяльності. Передумовою до цього слугували короткі характеристики зазначених підсистем з позиції узагальнення та зведення їх у сукупність властивостей усієї системи державно-управлінської діяльності. Компетентнісний аспект системогенезу державно-управлінської діяльності визначено похідним від функціонального. Адже, однією із особливостей компетенції є її належність до критеріїв, які окреслюють межі функцій державного органу, тобто, компетенції притаманне у цьому контексті обмежувальне спрямування. На відміну від функцій, які окреслені досить загально, компетенція визначається чіткими формулюваннями, точним напрямком управління, конкретними завданнями, які визначаються цілями діяльності органу. Компетенція, здебільшого, чітко закріплена у правовому полі на відміну від функцій, які лише частково визначені правовими нормами. Вона визначає обсяг та зміст діяльності органу чи посадової особи; здійснює розмежування функцій з іншими суб'єктами; встановлює певний розподіл функцій, які реалізуються державною службою загалом. Проаналізована базова складова підсистема системи державно-управлінської діяльності - організаційно-правова, яка визначається місцем органу державної влади в структурі державного апарату; посадою, як структурною одиницею; організаційними заходами щодо здійснення державно-управлінської діяльності.

У дослідженні вперше розкрито сутність феномену робастності до державно-управлінської діяльності у контексті формування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності. Загальною проблемою у цьому контексті визначена розробка науково-методичної та організаційно-правової бази для ефективного функціонування системи державно-управлінської діяльності. Отже, у широкому розумінні визначено, що робастність системи державно-управлінської діяльності – це властивість системи зберігати дієвість та запас стійкості при зміні параметрів її функціонування.

Важливою ознакою робастності системогенезу державно-управлінської діяльності є властивість системи продукувати те, що їй необхідне. Цим і пояснюється концепт системогенезу складних систем, до яких відносимо і систему державного управління загалом. Тобто, система, яка може діяти як самостійно, так і управлятися ззовні, має можливість, при певних умовах, функціонувати самостійно.

Узагальнюючи розвиток особистісно-компетентнісних характеристик у сфері державного управління, складовою системогенезу державно-управлінської діяльності визначено розвиток особистості державного управлінця, який має дуальний характер, оскільки, з одного боку, охоплює визначення кола, змісту й характеру державного сектору, а з іншого – передбачає наявність відповідних професійних, психолого-педагогічних, соціальних і навчальних умов. У свою чергу, системогенез державно-управлінської діяльності визначає завдання для різних ієрархічних рівнів державного управління і, конкретизуючи перелік професійно-особистісних умінь та навичок необхідних для їх виконання, стає фактором

розвитку безпосередньо службовця. Таким чином, умови системогенезу державно-управлінської діяльності сприяють професійному, освітньому й культурному росту державного службовця.

Системогенез як парадигму державно-управлінської діяльності доцільно застосувати комплексно, як у контексті здійснення державно-управлінської діяльності, так і до її складових елементів, серед яких основними є: державно-службова діяльність (професійна діяльність державних службовців), державно-інституційна діяльність (діяльність органів державної влади). З позиції такого складового елемента державно-управлінської діяльності, як державно-службова діяльність, доцільно розкрити професіоналізацію загалом державної служби, професійну компетентність державних службовців, формування специфічного комплексу функцій і професійних стандартів; інституціоналізацію трудових відносин у сфері державного управління; розвиток інститутів індивідуальної професіоналізації тощо. Формування та розвиток державно-управлінської діяльності, як системи, потребує як наукового вивчення, зокрема, у контексті методологічного забезпечення, так і ефективної реалізації. У роботі заявлений підхід базується на понятті системогенезу як процесу зародження та розвитку, еволюції систем від нижчих форм до вищих, тлумаченні етапів цієї еволюції.

Проаналізовано інституційний аспект здійснення державно-управлінської діяльності, який сфокусований на розвиток діяльності суб'єктів системи державного управління, формування їх організаційного, статусного, нормативно-правового навантаження. Системогенез як парадигма державно-управлінської діяльності спрямований на вивчення, визначення та можливість застосування певного наукового та практичного інструментарію до розвитку державно-управлінської діяльності, у тому числі її складових елементів. Тому, проблематика дослідження у гносеологічному аспекті визначена як:

- обґрунтування системогенезу як парадигми до державно-управлінської діяльності;
- розробка науково-методологічного забезпечення системогенезу державно-управлінської діяльності;
- визначення інституційності, суб'єктності, об'єктності, компетенцій у процесах розвитку державно-управлінської діяльності;
- визначення взаємозв'язків формуючих елементів здійснення державно-управлінської діяльності.

Передумовами застосування системогенезного підходу до державно-управлінської діяльності визначено функціонування державного управління, як системного складного утворення через виявлення взаємозв'язків між елементами таких системних утворень, як публічне управління, державне управління, публічна служба, державна служба. Формування та розвиток державно-управлінської діяльності, як системи, потребує як наукового вивчення, зокрема, у контексті методологічного забезпечення, так і ефективної реалізації.

Для методологічного забезпечення заявленої проблематики запропоновано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, що забезпечує всебічне вивчення проблеми та отримання достовірних висновків і результатів.

Щодо аналізу системогенезу як процесу, еволюції державно-управлінської діяльності, слід здійснити дослідження за допомогою процесного аналізу, тобто аналізу, як загального процесу відношень та зв'язків між суб'єктами, так і сукупності більш конкретизованих процесів, що складають його суть. Дослідження за допомогою процесуального аналізу доцільно застосувати у контексті таких напрямів: функціонування зв'язків між елементами системогенезу державно-управлінської діяльності, процесуальне здійснення державно-управлінської діяльності; координаційні та субординаційні процеси, як елементи системогенезу державно-управлінської діяльності; інші процеси, пов'язані з процесом відношень та зв'язків між суб'єктами у контексті системогенезного виміру.

Визначені у роботі можливості застосування окремих методів дослідження системогенезу державно-управлінської діяльності сформулювали відповідне методологічне забезпечення, виявили проблемні питання застосування парадигми, окреслили перспективи розвитку методології публічного управління у напрямку вивчення системних утворень.

Виявлено через аналіз нормативно-правової основи діяльності суб'єктів владних повноважень базову ознаку, за якою набуття та реалізація державно-владних повноважень є необхідною передумовою до здійснення правовідносин у державному управлінні. В контексті інституційного чинника розвитку системи державного управління беззаперечно основоположним являється діючий конституційний поділ влади. Системогенезний підхід до формування повноважень суб'єктного складу правовідносин у державному управлінні доцільно застосовувати відповідно до наявних рівнів вертикалі виконавчої влади. У роботі запропоновано використати критерій організаційно-правового рівня, за яким розвиток суб'єктного складу слід виявляти у площині діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади.

Виявлено особливості та недоліки інституційного та статусного характеру у формуванні суб'єктного складу правовідносин у державному управлінні. Наявність різних підходів до формування статусних характеристик органів державної влади передбачає різні змістові наповнення публічно-правових відносин в частині суб'єктного складу. Набуття особливих, спеціальних та інших статусів формується на підставі потреби виконання відповідних державних функцій. Доцільність та мета схеми «функція-статус-діяльність» сприяє формуванню відповідних повноважень органів державної влади, компетенцій державних службовців. Виявлено, що суб'єкти державного управління можуть перебувати у різних статусах, що передбачає різні змістові наповнення публічно-правових правовідносин в частині суб'єктного складу.

Системогенез суб'єктного складу владних повноважень у публічно-правових відносинах вказує на необхідність вивчення критеріїв розподілу суб'єктів владних повноважень за їх видами, статусними характеристиками, способами та принципами правовідносин у державному управлінні; здійснення аналізу етапів формування та реалізацій компетенцій органів влади; визначення рівнів системогенезного впливу на розвиток складових елементів системи державного управління.

У четвертому розділі – «Вплив світових трансформацій публічно-управлінської діяльності на формування системогенезу державно-управлінської діяльності в Україні» – виявлено вплив процесів європеїзації публічного управління на системогенез державно-управлінської діяльності в Україні, проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо розвитку кадрового потенціалу публічного управління з позиції системогенезу державно-управлінської діяльності.

З'ясовано, що одними із чинників формування парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності стали європейські стандарти публічного управління з одного боку, і прагнення центральноєвропейських держав набути членства в ЄС, з іншого. Внаслідок процесів наближення до євростандартів і реалізації євроінтеграційних намірів було значно пришвидшено правове оформлення передачі частини управлінських функцій держави місцевим територіальним громадам та органам влади регіонального рівня. В даному випадку проявився подвійний вплив європеїзації на національні державні владні інституції в частині делегування або передачі владних повноважень органам місцевого самоврядування. Європеїзація державного управління передбачає вдосконалення системи державного управління з позицій європейського виміру, а також, відповідні зміни в структурі міністерств і відомств та механізмах міжвідомчої координації.

У контексті розвитку, як теоретичних, так і методологічних основ системогенезу, аналіз процесів здійснення державно-управлінської діяльності проводився за такими напрямками:

- європеїзація основних принципів, засад державного управління (демократія, громадянство, ефективність та продуктивність, верховенство права, ринкова економіка);
- європеїзація національних систем державної служби (через вузьке трактування принципу вільного пересування працівників та обмежень щодо зайнятості в державному секторі);
- європеїзація через реалізацію та виконання вторинного права;
- європеїзація через вплив правил конкуренції та приватизації традиційно державних послуг та державних підприємств (поштових послуг, послуг залізниць тощо).

Здійснено вибірковий системно-ситуаційний аналіз системогенезних чинників формування та розвитку державно-управлінської діяльності у контексті європейської інтеграції України, що дозволяє визначити низку суттєвих напрямів його удосконалення та сформулювати відповідні загальні та конкретні пропозиції. Перший напрям – це подолання невідповідності обраної стратегії й чинної структури державного управління процесам європейської інтеграції України. Другий напрям – це подолання невідповідності обраної стратегії та чинного законодавства України. Третій напрям – це подолання невідповідності кадрової політики та кадрового забезпечення сучасного стану процесу європейської інтеграції України.

Встановлено, що системогенез державно-управлінської діяльності відбувається під впливом європеїзації вітчизняної системи державного управління, пов'язаний із значною кількістю багатопланових та різнорівневих системних

зовнішніх і внутрішніх факторів, серед яких: європейські структури та інституції, державні та галузеві політики, наднаціональне законодавство, соціально-психологічні артефакти, цінності, норми й правила, історичні й культурні традиції, євроінтеграційний досвід інших країн. Площиною та основою впливу на системогенез слугують базові принципи європейської інтеграції, реалізація яких спрямована на створення єдиного соціально-економічного простору і здійснюється у відповідності з суспільними демократичними цінностями.

Здійснено аналіз окремих навчальних програм з питань європейської інтеграції, що свідчить про їх змістовність, науково-теоретичну обґрунтованість і зорієнтованість на засвоєння базових знань щодо Європейського Союзу. Їх змістовна частина пов'язана із вищезазначеними складовими системогенезу державно-управлінської діяльності. Свідченням слугують результати навчання за цими дисциплінами, які передбачають формування, розвиток та удосконалення аналітично-прогностичних умінь та навичок. Інтелектуальна компонента забезпечується широким колом знань історії, права та різних сфер діяльності ЄС. Європейський вимір в освіті у сфері державного управління створює професійно-освітні умови службовцям та виступає формуючим зовнішнім чинником системогенезу державно-управлінської діяльності. Теоретична підготовка з розкриттям специфіки започаткування й розвитку інституцій ЄС, нормативно-правового забезпечення діяльності ЄС, правових актів щодо регулювання внутрішнього ринку Євросоюзу є однією з важливих передумов формування, розвитку та концептуалізація загалом системогенезу державно-управлінської діяльності. Внаслідок впливу на системогенез державно-управлінської діяльності імперативів державної інтеграційної політики вимагається, у професійно-функціональному плані, зміна підходів для ефективного вирішення проблем громадян на рівні європейських стандартів надання державних послуг. Тому, системогенез державно-управлінської діяльності останнім часом зазнав значного впливу європейського досвіду щодо здійснення загалом публічного управління та запровадження європейський стандартів до здійснення державно-управлінської діяльності.

Обґрунтовано положення, за яким кадрове забезпечення державного управління є формотворчим чинником системогенезу державно-управлінської діяльності. Адже, існує безпосередня залежність результативності й ефективності державно-управлінської діяльності від кадрового потенціалу загалом системи державного управління. Системогенез як розвиток державно-управлінської діяльності в нашій країні багато в чому спрямований на досягнення тих самих цілей, що і модернізація державного управління за кордоном: підвищення ефективності діяльності, раціональності в побудові управлінських структур, простоти в управлінні, демократизації, досягненні високих кінцевих результатів.

Аналізуючи елементи закордонної організації кадрового забезпечення, виявлена необхідність врахування низки положень. По-перше, спочатку повинна бути проведена розробка програми впровадження з урахуванням вітчизняної специфіки. По-друге, повинно здійснюватися правове, фінансове й організаційне забезпечення здійснюваних новацій. По-третє, доцільно апробувати різні моделі організації кадрового забезпечення в якості експерименту, поступово.

У п'ятому розділі – «Перспективи застосування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності» – запропоновано перспективи застосування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності, зокрема, в частині застосування компетентнісної складової. Виявлено низку напрямів розвитку системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності, які формують компетентнісну його складову, зокрема: виявлені особливості та тенденції використання психологічних складових компетентностей у системогенезі державно-управлінської діяльності; окреслено перспективи професійного навчання державних службовців з позиції розвитку особистісно-компетентнісних характеристик, як результату застосування парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності; запропоновано використання психології управління щодо здійснення державно-управлінської діяльності у системогенезному вимірі; визначено напрями удосконалення процесів оцінювання компетентнісної складової як чинника розвитку системогенезу державно-управлінської діяльності.

Визначено, що формування компетентностей службовця обґрунтовується тим, що вони забезпечують дотримання певних стандартів у роботі й ефективно виконання посадових вимог. Також, використання компетентностей обумовлено виходом цього поняття на загальнодидактичний і методологічний рівень. Це пов'язано із системно-практичними функціями та інтеграційною міжпредметною роллю компетентностей в освітніх процесах. Таким чином, у площині компетентностей фахівця можлива реалізація замкненого циклу розвитку його психологічної готовності до професійної діяльності. У площині сучасних вимог і викликів формується модель необхідних компетентностей службовця, у площині освітніх програм добираються і застосовуються відповідні дидактичні й методичні засоби розвитку виокремлених компетентностей, у площині професійної діяльності відповідні компетентності використовуються під час виконання державної політики.

Системогенез державно-управлінської діяльності впливає на формування вітчизняної системи державного управління у процесі підготовки професійних кадрів та складається з трьох ключових взаємозалежних компонентів: 1) інституцій; 2) правил і процедур, що регулюють їх внутрішню роботу, процесів і механізмів координації їхньої співпраці; 3) кадрового забезпечення (підготовка державних службовців із належним рівнем кваліфікації, підвищення їх адміністративної спроможності).

З'ясовано, що системогенез державно-управлінської діяльності сприяє професійному, освітньому й культурному росту державного службовця, а вимоги щодо професійного зростання слугують фактором розвиваючого процесу. Основою професійного розвитку державного службовця виявлена його внутрішня позиція як система реально діючих мотивів по відношенню до професійної діяльності, самоусвідомлення та відношення до себе у контексті державного управління.

Отже, тенденції розвитку особистісних компетентностей службовців перебувають під впливом багатьох факторів, зокрема, внутрішньою та зовнішньою політикою щодо кадрових процесів, вимог кадрової політики тощо. Як результат розвитку системогенезу державно-управлінської діяльності у вимірі розвитку

особистісних компетентностей службовців має бути формування необхідних умінь і навичок, організаторських здібностей, розвитку комунікативних навичок спілкування, переконання опонентів, досягнення компромісів, ведення переговорів та низка інших. Перспективними напрямками у площині наукового пізнання концепту системогенезу у даній проблематиці може бути: виявлення, формування та розвиток особистісних компетентностей, як проблеми системогенезу державно-управлінської діяльності; формування компетентностей у кількісному та якісному вимірі; формування відповідності рівня компетентностей службовця до займаної посади.

Системогенез як парадигма державно-управлінської діяльності нерозривно пов'язаний з підготовкою, перепідготовкою, навчанням державних службовців, а отже і, відповідно, з оцінюванням їх діяльності. Оцінка професійної діяльності є передумовою для розвитку навчальних програм, тренінгів, семінарів тощо, функціонального та компетентнісного наповнення посад державних службовців, формування кар'єрного зростання службовців. Вплив оцінювання компетентнісної складової на системогенез державно-управлінської діяльності проявляється в таких основних напрямках:

- функціонально-компетенційному (оскільки окреслює функції посад державних службовців, виявляє компетенції, визначає напрями діяльності, актуалізує повноваження, окреслює заохочення, гарантії, відповідальність);
- компетентнісному (сприяє формуванню та розвитку вмінь, навичок, особистісних якостей; визначає рівень професійної компетентності; виявляє потреби компетентнісних аспектів у професійній діяльності; сприяє розвитку професійних навчальних програм);
- структурно-організаційному (дозволяє виявити структурні зміни у повноваженнях, організаційній структурі, виявляє деструктивні зміни у розподілі повноважень, сприяє змістовому наповненню посади).

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, яка полягає у формуванні парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності. Крім того, сформовано теоретико-методологічні основи системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності шляхом: 1) обґрунтування парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності; 2) визначення принципів державно-управлінської діяльності у системогенезній динаміці; 3) розробку моделі системогенезу державно-управлінської діяльності.

Отримані у процесі дослідження результати дали змогу сформулювати основні теоретичні та практичні висновки, зокрема:

1. Системогенез як парадигму здійснення державно-управлінської діяльності застосовано для пошуку нових шляхів здійснення ефективної державно-управлінської діяльності, з можливістю розвитку усіх елементів системи державного управління та їх оптимізації. Встановлено, що базою системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності є загалом система державного управління, як один з основних видів діяльності держави, пов'язаної з регулюванням усіх аспектів державно-управлінської діяльності. Враховуючи

суб'єкту-об'єкту складову державно-управлінської діяльності, з'ясовано, що це система у складі інших складніших системних утворень, а саме: системи державного управління, системи публічного управління. Системогенез як парадигма державного управління має на меті розкрити еволюційні зміни у розвитку сфери державного управління, виявити складні системи у сфері державного управління з позиції їх системогенезного впливу на систему державного управління загалом, розкрити можливості для формування нових підсистем та складових елементів державного управління, виявити критерії та їх впливи на розвиток державного управління.

Встановлено, що систематизація процесів державно-управлінської діяльності, передумов до її виникнення (правових, організаційних, функціональних, психологічних та інших), забезпечення їх діяльності, принципів здійснення державно-управлінської діяльності, здійснення її оцінки, формування кадрової політики та інші елементи системи державно-управлінської діяльності становить теоретико-методологічну основу для формування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності.

У контексті системогенезної парадигми державного управління принципи запропоновано розглядати як прояви закономірностей, відношення або взаємозв'язки суспільно-політичного характеру та інших груп елементів державного управління, які відображені у вигляді певного наукового положення та застосовуються в теоретичній і практичній діяльності системи державного управління. Принципи державного управління у системогенезній динаміці обґрунтовано на онтологічних, гносеологічних і методологічних аспектах державно-управлінської діяльності через відображення найсуттєвіших, основних, об'єктивно необхідних закономірностей, відносин та взаємозв'язків у державному управлінні.

2. Здійснено дослідження розвитку основних складників державно-управлінської діяльності на засадах системогенезної парадигми, серед яких виокремлено: функціонально-компетенційну складову державно-управлінської діяльності, соціально-психологічну компетентність, розвиток особистісних компетентностей, розвиток підготовки публічних службовців, комунікаційних складників державно-управлінської діяльності. Формування парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності запропоновано здійснювати на основі систематизації складників державно-управлінської діяльності, вивчення їх особливостей, встановлення взаємозв'язків, виявлення чинників розвитку, які якісно впливають на ефективність державно-управлінської діяльності інституцій та службовців.

З'ясовано, що застосування системогенезного підходу визначає, що діяльність системи, її компонентів для досягнення мети, дії із застосуванням певних засобів є не що інше, як взаємодія функцій системи та її складових елементів. Підсистеми виступають похідними від функцій системи, тобто, вони формують суть функції системи публічно-службової діяльності, спрямованої на досягнення цілей основної системи. Таким чином, орієнтуючись на головну мету, зазначені підсистеми виконують свої специфічні функції і, цим самим, забезпечують досягнення специфічної мети кожної підсистеми. У сукупності цілі кожної підсистеми

формують систематизовану мету системи державно-управлінської діяльності. Наявність у загальносистемної мети цілей нижчого рангу, тобто, власних цілей елементів системи, обумовлює формування окремих функцій елементів або декомпозицію загальносистемних функцій. Доцільно зазначити, що реалізація цих функцій спрямована на досягнення мети системи. Таким чином, функції системи та функції елементів системи обумовлюють системно-функціональний аспект формування парадигми системогенезу.

3. Визначено впливи неадитивності на здійснення державно-управлінської діяльності через її теоретичне осмислення та актуалізацію необхідних методологічних розробок з метою використання у практиці для підвищення ефективності управлінської діяльності. Проаналізовано неадитивність – протилежне до адитивності, як неможливість зведення властивостей системи до суми властивостей складових її компонентів. Наголошено на дискусійності питання щодо можливості проявлення адитивності чи неадитивності до системи загалом, як явища, і до виникнення чи розвитку системи, як процесу. У другому випадку неадитивність системогенезу як процес виникнення та розвитку державно-управлінської діяльності виявлена, як невідповідність узагальненого розвитку підсистем. Тобто, загальний результат розвитку системи державно-управлінської діяльності не завжди буде співпадати з результатами розвитку складових елементів системи державно-управлінської діяльності. Визначено, що неадитивність системогенезу державно-управлінської діяльності проявлятиметься у таких основних проблемних питаннях, які потребують наукового вивчення: неможливість постійного та однакового ефекту від дії елементів системи державно-управлінської діяльності; непрогнозовані зміни, як самих властивостей, так і елементів системи державно-управлінської діяльності; складності виміру ефекту: як сумарного, так і окремих елементів системи державно-управлінської діяльності; відсутність статичного стану систему, що притаманне більшості соціальних систем; наявність синергетичних ефектів функціонування системи державно-управлінської діяльності; складність оцінювання ефективності системи державно-управлінської діяльності.

4. Дослідження робастності, як властивості системи державного управління, спрямоване на виявлення впливу на систему державно-управлінської діяльності таких чинників, як: правові чинники; функціональні чинники; організаційні чинники; інституційні чинники; компетентнісні чинники; мотиваційні чинники; психологічні чинники та інші.

У дослідженні вперше розкрито сутність феномену робастності до державно-управлінської діяльності у контексті формування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності. Визначено у широкому розумінні, що робастність системи державно-управлінської діяльності – це властивість системи зберігати дієвість та запас стійкості при зміні параметрів її функціонування. Оскільки робастність застосовано до структурних елементів системи державно-управлінської діяльності, проаналізовано такі види змін у системі, як структурні і неструктурні. Неструктурні зміни у системі державно-управлінської діяльності характеризуються питаннями обсягу, змісту та якості наповнення складових елементів системи.

Розкриття робастності, як однієї з характеристик системи державно-управлінської діяльності, дало змогу зробити висновок щодо можливості застосування цього поняття загалом до процесу системогенезу державно-управлінської діяльності. У роботі розмежовано та вказано на відмінності двох характеристик робастності:

- робастність системи державно-управлінської діяльності;
- робастність системогенезу державно-управлінської діяльності.

Обґрунтовано, що робастність системи державно-управлінської діяльності вказує на властивість системи державно-управлінської діяльності при втраті/зміні/невизначеності одного з елементів системи продовжувати своє функціонування. Тобто, відсутність, зміна чи невизначеність одного із процесів, передумов до їх виникнення, механізмів, методів, ресурсів чи способів забезпечення державно-управлінської діяльності не припиняє функціонування, як усієї системи державно-управлінської діяльності, так і загалом системи державного управління. Прояви робастності найбільше впливають на систему у станах появи великої кількості невизначених соціальних та політичних ситуацій, реформуванні систем управління та й загалом соціально-політичної, професійної реальності.

5. Гносеологічний аспект здійснення державно-управлінської діяльності спрямовано на пізнання діяльності суб'єктів системи державного управління, вивчення їх організаційного, статусного, нормативно-правового навантаження. У роботі використано системний підхід, як напрям методології наукового пізнання, базовою характеристикою якого є розгляд об'єктів, як систем. Залучення системного підходу до дослідження системогенезних аспектів у становленні та розвитку державної служби забезпечило систематизацію функціональних, соціально-психологічних, психогенних, комунікаційних та інших аспектів, що проявляються у процесах здійснення державно-управлінської діяльності, як окремої системи. За допомогою структурного аналізу складників державно-управлінської діяльності визначено відношення та зв'язки між основними складовими, з'ясовано суб'єктно-об'єктний склад державно-управлінської діяльності, виділено розвиток окремих, як складових системи, так і, загалом, державно-управлінської діяльності. Найбільше проявляються у компетенційному контексті зв'язки управління між суб'єктами та функціональні зв'язки. Передумовами дослідження системогенезного підходу, як підходу розвитку, еволюції основних складових її елементів визначено дослідження таких елементів, як: державно-службова діяльність (професійна діяльність державних службовців), державно-інституційна діяльність (діяльність органів державної влади). Щодо напрямку дослідження державно-службової діяльності запропоновано розкрити професіоналізацію загалом державної служби, професійну компетентність державних службовців, формування специфічного комплексу функцій і професійних стандартів; інституціоналізацію трудових відносин у сфері державної служби; розвиток інститутів індивідуальної професіоналізації тощо.

Визначено проблеми застосування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності у гносеологічному аспекті, а саме:

- науково-методологічне забезпечення системогенезу державно-управлінської діяльності, зокрема, питання розробки основних принципів, мети, об'єктної та суб'єктної складових;

- виявлення основних напрямів застосування системогенезного підходу до державно-управлінської діяльності;

- аналіз впливу зарубіжного досвіду розвитку системних утворень у публічному управлінні з метою можливого застосування у вітчизняну наукову практику вивчення концепту системогенезу;

- розширення понятійно-категорійного апарату галузі знань «Публічне управління та адміністрування» щодо уточнення існуючих понять та пропонування авторських визначень у частині формування концепту системогенезу державно-управлінської діяльності в Україні;

- виявлення основних тенденцій формування системогенезу як парадигми у вітчизняному публічному управлінні, в тому числі у здійсненні державно-управлінської діяльності.

6. Визначено суб'єктний склад системи державного управління у контексті розвитку системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності. Суб'єкт управління обґрунтовано як системне утворення, яке наділено певною компетенцією і державно-владними повноваженнями, що дозволяють їй здійснювати управлінський вплив у форматі команд чи управлінських рішень, обов'язкових для виконання. Виявлено через аналіз нормативно-правової основи діяльності суб'єктів владних повноважень базову ознаку, за якою набуття та реалізація державно-владних повноважень є необхідною передумовою до здійснення правовідносин у державному управлінні. Системогенез формування повноважень суб'єктного складу правовідносин у державному управлінні застосовано відповідно до наявних рівнів вертикалі виконавчої влади та запропоновано використати критерій організаційно-правового рівня, за яким розвиток суб'єктного складу слід виявляти у площині діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади.

Проаналізовано деякі особливості та недоліки інституційного та статусного характеру у формуванні суб'єктного складу правовідносин у державному управлінні. Виявлено, що суб'єкти державного управління можуть перебувати у різних статусах, що передбачає різні змістові наповнення публічно-правових правовідносин в частині суб'єктного складу. Наголошено на впливові на формування суб'єктного складу правовідносин договірних відносин, аутсорсингу в контексті реалізації делегованих повноважень. Системогенез суб'єктного складу владних повноважень у публічно-правових відносинах вказує на необхідність вивчення критеріїв розподілу суб'єктів владних повноважень за їх видами, статусними характеристиками, способами та принципами правовідносин у державному управлінні; здійснення аналізу етапів формування та реалізацій компетенцій органів влади; визначення рівнів системогенезного впливу на розвиток складових елементів системи державного управління.

7. У розділі проаналізовано вплив світових трансформацій публічно-управлінської діяльності на формування системогенезу державно-управлінської діяльності в Україні. Зокрема, розглянуто процеси європеїзації публічного

управління та виявлено їх вплив на системогенез державно-управлінської діяльності в Україні; розкрито досвід зарубіжних країн щодо розвитку кадрового потенціалу публічного управління у системогенезі державно-управлінської діяльності; виявлено євроінтеграційний контекст у розвитку соціально-психологічного складника системогенезу державно-управлінської діяльності.

Обґрунтовано позицію, за якою кадрове забезпечення загалом публічного управління здійснює формуючий вплив на системогенез державно-управлінської діяльності. Тобто, у контексті вітчизняного державного управління, кадрове забезпечення, як необхідна умова здійснення державно-управлінської діяльності, чинить прямий вплив на системогенез як розвиток державно-управлінської діяльності в Україні. Структура кадрового забезпечення державного управління охоплює тих суб'єктів, які безпосередньо пов'язані з виконанням функцій кадрового забезпечення, а також, з цією метою і задля її досягнення наділені владно-розпорядчими повноваженнями в цій сфері, тобто, організовують та контролюють таку роботу.

На підставі аналізу законодавства країн Західної Європи та США виокремлено асимільовані і диференційовані системи публічного управління, які чинять вплив на системогенез державно-управлінської діяльності. В асимільованих системах основні права й обов'язки службовців встановлюються нормами трудового законодавства, що поширюються на всіх трудящих. У диференційованих системах організація і функціонування державної служби регламентується спеціальними правовими нормами. На нашу думку, в Україні рекомендовано реалізовувати другий варіант, оскільки, такі правові норми покликані регулювати специфічний правовий статус державного службовця.

Доведено, що активізація людського фактору під час запровадження національного євроінтеграційного курсу у рамках державно-управлінського, суспільного й міжнародного аспектів європейської інтеграції обумовлює необхідність виокремлення соціально-психологічних аспектів державно-управлінської діяльності: мотивацію, інтереси, соціально-психологічну активність, стереотипи, цінності, співактивність, міжкультурний діалог, командну роботу, суперечності зовнішнього середовища.

8. Дослідження зарубіжного досвіду кадрового забезпечення державного управління виявило можливі напрямки системогенезу як процесу розвитку вітчизняного державного управління, що сприятиме формуванню ефективної системи кадрового забезпечення та подоланню існуючих у нашій країні негативних тенденцій та враховувати особливості вітчизняного суспільства.

Кадрове забезпечення державного управління визначено одним із формотворчих чинників системогенезу державно-управлінської діяльності. Виявлено безпосередню залежність результативності й ефективності державно-управлінської діяльності від його кадрового потенціалу. Це, у свою чергу, впливає на життєдіяльність країни, добробут її громадян, міжнародний авторитет держави. Досліджуючи питання кадрового забезпечення державного управління наголошено, що, незалежно від різних підходів щодо питань кадрового забезпечення державного управління, стабільність та ефективність державного

апарату може бути досягнута шляхом збереження та вдосконалення професійних кадрів, які мають великий досвід роботи в органах державного управління.

Здійснивши аналіз елементів закордонної організації кадрового забезпечення, у роботі враховано низку положень. По-перше, спочатку повинна бути проведена розробка програми впровадження з урахуванням вітчизняної специфіки. По-друге, повинно здійснюватися правове, фінансове й організаційне забезпечення здійснюваних новацій. По-третє, доцільно апробувати різні моделі організації кадрового забезпечення в якості експерименту, поступово. Нарешті, варто розробити механізм контролю за ходом впровадження і його результатів.

9. Виявлено перспективи застосування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності, а саме: виявлені особливості та тенденції використання психологічних складових компетентностей у системогенезі державно-управлінської діяльності; окреслено перспективи професійного навчання державних службовців з позиції розвитку особистісно-компетентнісних характеристик як результату застосування парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності; запропоновано використання психології управління щодо здійснення державно-управлінської діяльності у системогенезному вимірі; визначено напрями удосконалення процесів оцінювання компетентнісної складової як чинника розвитку системогенезу державно-управлінської діяльності.

Виявлено, зокрема, тенденції розвитку особистісних компетентностей службовців, які перебувають під впливом багатьох факторів, зокрема, внутрішньою та зовнішньою політикою щодо кадрових процесів, вимог кадрової політики тощо. Як результат розвитку системогенезу державно-управлінської діяльності у вимірі розвитку особистісних компетентностей службовців має бути формування необхідних умінь і навичок, організаторських здібностей, розвитку комунікативних навичок спілкування, переконання опонентів, досягнення компромісів, ведення переговорів та низка інших. Перспективними напрямами у площині наукового пізнання системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності визначено: виявлення, формування та розвиток особистісних компетентностей, як проблему системогенезу державно-управлінської діяльності; формування компетентностей у кількісному та якісному вимірі; формування відповідності рівня компетентностей службовця до займаної посади.

З'ясовано, що системогенез державно-управлінської діяльності сприяє професійному, освітньому й культурному росту державного службовця, а вимоги щодо професійного зростання слугують фактором розвиваючого процесу. Основою професійного розвитку державного службовця є його внутрішня позиція, як система реально діючих мотивів по відношенню до професійної діяльності, самоусвідомлення та відношення до себе у контексті державного управління. Таким чином, можна виділити наступні етапи системогенезу державно-управлінської діяльності у специфічних умовах професійної діяльності: 1) по-перше, внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на успішну адаптацію управління в екстремальних умовах роботи; 2) по-друге, коло заходів, необхідних для розуміння та успішного прийняття службовцями існуючих в організації (органах влади) норм і правил; 3) по-третє, коло осіб, що будуть проводити і контролювати ці заходи, розмежувати сфери відповідальності

різних підрозділів, включених у процес, а саме – це люди з інтернальним (внутрішнім) локусом контролю, які впевнені, що зможуть проконтролювати і вплинути на отримувані підкріплення завдяки своїм особистісними якостями, такими, як компетентність, цілеспрямованість, рівень здібностей, вміння своєчасно оцінити інформацію на основі її власної цінності, що і є закономірним результатом державно-управлінської діяльності.

Встановлено, що системогенез як парадигма державно-управлінської діяльності нерозривно пов'язаний з підготовкою, перепідготовкою, навчанням державних службовців, а, отже, і відповідно з оцінюванням їх діяльності. Оцінка професійної діяльності є передумовою для розвитку навчальних програм, тренінгів, семінарів тощо, функціонального та компетентнісного наповнення посад державних службовців, формування кар'єрного зростання службовців. Вплив оцінювання компетентнісної складової на системогенез державно-управлінської діяльності виявлено в таких основних напрямках:

- функціонально-компетенційному (оскільки окреслює функції посад державних службовців, виявляє компетенції, визначає напрями діяльності, актуалізує повноваження, окреслює заохочення, гарантії, відповідальність);
- компетентнісному (сприяє формуванню та розвитку вмінь, навичок, особистісних якостей; визначає рівень професійної компетентності; виявляє потреби компетентнісних аспектів у професійній діяльності; сприяє розвитку професійних навчальних програм);
- структурно-організаційному (дозволяє виявити структурні зміни у повноваженнях, організаційній структурі, виявляє деструктивні зміни у розподілі повноважень, сприяє змістовому наповненню посади).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

А. В яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Акімов О.О. Концептуальні основи системогенезу професійної діяльності державних службовців в Україні: монографія / О. О. Акімов. – К. : «Центр учбової літератури», 2019. – 370 с. (20,25 ум.друк.арк).
2. Акімов О.О. Аналіз розвитку кадрового потенціалу публічного управління у системогенезі державно-управлінської діяльності: досвід зарубіжних країн. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 12. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1646> (0,96 д.а). (*Index Copernicus (IC)*).
3. Акімов О.О. Дослідження ролі та перспектив професійного навчання державних службовців у формуванні парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 1. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1650> (0,98 д.а). (*Index Copernicus (IC)*).
4. Акімов О.О. Формування та реалізація повноважень органів державної влади: системогенезний аспект // *Ефективність державного управління*. 2019. Вип. 3(60). С. 71–81.(0,79 д.а). (*Index Copernicus, SIS, Google Scholar*).
5. Akimov O.O. Analysis of the professional activity of the civil servants of the foreign countries: aspects of personnel management // *Public management*. 2017. March. № 1(6). Р. 16-28. (1,0 д.а). (*Index Copernicus, РИИЦ*).

6. Акімов О.О. Аналіз системогенезу комунікації як складової державно-управлінської діяльності // *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua> (1,0 д.а). (IndexCopernicus (IC)).
7. Акімов О.О. Правовий аналіз системи запобігання і протидії корупції в державному управлінні України // *Аналітика і влада : журн. експерт.-аналіт. матеріалів і наук. пр. Ін-ту пробл. держ. упр. та місц. Самоврядування*. 2014. № 10. С. 139-146. (0,72 д.а).
8. Akimov O. O. Public administration: robustness and the systemic genesis aspect // *Public administration and law review (Palr)*. Scientific Center of Innovative Researches OÜ. Issue 1. Tallinn, Estonia. 2020.Pp. 46-54.(1,0 д.а). CrossRef (DOI: 10.36690/2674-5216);Google Scholar; National Library of Estonia.
9. Akimov O.O. Of prevention of professional deformation by workers of emergency rescue departments of the state service of Ukraine on emergency situations // *Public management*. 2018. February. № 2 (12). P. 28-40. (1,0 д.а). (Index Copernicus, РИНЦ).
10. Акімов О.О. Функціональні чинники системгенезу професійної діяльності державних службовців // *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 24. С. 68-74. (0,7 д.а). (Index Copernicus (IC)).
11. Akimov O.O. Professional activity of state employees of state service of Ukraine on emergency situations: optimization of interference relations of workers of emergency rescue departments with suffered // *Public management*. 2018. January. № 1 (11). P. 15-28. (1,0 д.а). (Index Copernicus, РИНЦ).
12. Акімов О.О. Системогенезний підхід до здійснення державно-управлінської діяльності в Україні: проблеми формування // *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 21. С. 90-95. (0,65 д.а). (Index Copernicus (IC)).
13. Акімов О.О. Аналіз застосування парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності до процесів підготовки державних службовців // *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua> (0,96 д.а). (Index Copernicus (IC)).
14. Акімов О.О. Обґрунтування парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності // *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 4. С. 86-92. (0,71 д.а). (Index Copernicus (IC)).
15. Акімов О.О. Аналіз проблем психологічної готовності особистості до професійної діяльності на державній службі в умовах європейської інтеграції // *Ефективність державного управління*. 2014. Вип. 38. С. 212-222. (0,94 д.а).
16. Акімов О.О. Аналіз складової неадитивності системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності // *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua> (1,0 д.а). (Index Copernicus (IC)).
17. Акімов О.О. Концепт системогенезу професійної діяльності державних службовців // *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 23. С. 133-138. (0,72 д.а). (Index Copernicus (IC)).
18. Акімов О.О. Механізми реалізації державної євроінтеграційної політики України // *Публічне урядування*. 2015. № 1. С. 9-22.(0,72 д.а). (Index Copernicus, РИНЦ).

19. Акімов О.О. Неадитивність системогенезу професійної діяльності державних службовців // *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 1(40). С. 101-109. (0,68 д.а).

20. Акімов О.О. Основні принципи державно-управлінської діяльності у системогенезній динаміці // *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 12. URL: <http://www.du.nauka.com.ua>(0,98 д.а).

21. Акімов О.О. Особливості формування професійних компетентностей державного службовця в контексті євроінтеграції України // *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 1(24). С. 207-217. (0,87 д.а).

22. Акімов О.О. Правові аспекти ротації кадрів на державній службі в Україні // *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 3. С. 213-225. (0,93 д.а).

23. Акімов О.О. Правові аспекти формування кадрового резерву державної служби // *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2014. Вип. 1. URL:[http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2014-01\(11\)/16.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2014-01(11)/16.pdf)(1,0 д.а).

24. Акімов О.О. Правові засади розвитку професійної освіти державних службовців // *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 2. С. 223-236. (0,84 д.а).

25. Акімов О.О. Професійна діяльність державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: психологічні аспекти управління кадрами // *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 3. С. 106-113. (0,76 д.а).

26. Акімов О.О. Професійні компетенції державних службовців як чинник модернізації вищої освіти // *Публічне урядування*. 2016. № 1. С. 189-199. (0,85 д.а).

27. Акімов О.О. Психологічна готовність як чинник успішної професійної діяльності державних службовців // *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2014. Вип. 2. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2014-02\(12\)/18.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2014-02(12)/18.pdf) (0,99 д.а).

28. Акімов О.О. Психологічні аспекти проявів корупції в державному управлінні // *Державне управління: теорія та практика*. 2014. № 1. С. 181-188. (0,78 д.а).

29. Акімов О.О. Психологічні складові підвищення ефективності професійної діяльності державних службовців// *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 4. С. 137-148. (0,64 д.а).

30. Акімов О.О. Робастність системи професійної діяльності державних службовців: системогенезний контекст // *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 5. С. 104-109. (0,85 д.а). (*Index Copernicus (IC)*).

31. Акімов О.О. Системогенез особистісних компетентностей у психогенному вимірі // *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 5-6. С. 81-88. (0,87 д.а). (*Index Copernicus (IC)*).

32. Акімов О.О. Соціально-психологічний складник у системогенезі професійної діяльності державних службовців // *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2018. Вип. 2(20). Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-02\(20\)/index.html](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-02(20)/index.html). (1,0 д.а).

33. Акімов О.О. Соціально-психологічні передумови системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності// *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1571> (1,1 д.а). (*Index Copernicus (IC)*)).

34. Акімов О.О. Становлення професійної державної служби в Україні: правові принципи // *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2015. Вип. 1(13). URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2015-01\(13\)/15.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2015-01(13)/15.pdf)(1,0 д.а).

35. Акімов О.О. Тенденції розвитку державно-службової діяльності як основи парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності // *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 3. С. 135–142. (0,76 д.а). (*Index Copernicus (IC)*)).

36. Акімов О.О. Формування владних повноважень суб'єктів правовідносин у публічному управлінні: системогенезний підхід // *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 3 (42). С. 53- 60. (0,66 д.а).

37. Клименко І.В., Акімов О.О. Стратегічні напрями застосування інструментів європейського врядування в державному управлінні України // *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 2 (55). С. 67-71. (0,83 д.а). (*Index Copernicus (IC)*)). *Особистий внесок автора полягає у проведенні дослідження застосування інструментів європейського врядування в державному управлінні України та становить 0,42 д. а.*

38. Акімов О.О. Функціонально-компетенційна складова державно-управлінської діяльності: зміст та джерела наповнення // *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 1. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1574>(0,97 д.а). (*Index Copernicus (IC)*)).

Б. Які додатково відображають наукові результати дисертації

39. Акімов О.О. Психологічні складові процесу підготовки фахівців в галузі знань «державне управління» до міжкультурної комунікації // *Стратегія і тактика державного управління : збірник наукових праць*. 2014. № 2. С. 74-80. (0,66 д.а).

40. Акімов О.О., Рибак І.П. Кадрове забезпечення державного управління: досвід зарубіжних країн // *Стратегія і тактика державного управління*. 2014. Вип. 1. С. 137-144. (0,67 д.а). *Особистий внесок автора полягає у проведенні аналізу кадрового забезпечення державного управління зарубіжних країн та становить 0,42 д.а.*

В. Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

41. Акімов О.О. Державне управління як система професійної діяльності державних службовців: робастність та системогенез // *Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матеріали XIII наук.-практ. конф. за міжнар. участю*. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 16-20.

42. Акімов О.О. Деякі аспекти формування повноважень суб'єктного складу правовідносин у державному управлінні в контексті системогенезного підходу *Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матеріали XIII наук.-практ. конф. за між. участю*. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 20-24.

43. Акімов О.О. Формування повноважень суб'єктного складу правовідносин у державному управлінні: системогенезний підхід // *Сталий розвиток*

територій: проблеми та шляхи вирішення : матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., (25 жовт. 2019 р.). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 241-243.

44. Акімов О.О. Реалізація повноважень органів державної влади: системогенезний аспект // Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення : матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., (Дніпро, 25 жовт. 2019 р.). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 8-11.

45. Акімов О.О. Деякі функціональні чинники системогенезу професійної діяльності державних службовців в умовах децентралізації // Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад : матеріали II Міжнар. наук.-метод. конф. (Рівне.13-14 грудня 2018 р.). Рівне : НУВГП, 2018. С. 16-18.

46. Акімов О.О. Деякі аспекти системогенезу діяльності державних службовців // Науково-практичне забезпечення розвитку та співробітництва об'єднаних територіальних громад : матеріали IX Всеукр. наук.-практ. конф. (30 жовтня–30 листопада 2018 р., Дніпро). ДРІДУ НАДУ, 2018.

47. Акімов О.О. Системогенез професійної діяльності державних службовців // Теорія та практика публічної служби : матеріали наук.-практ. конф. (21 грудня 2018 р., Дніпро). ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 5-7.

48. Акімов О.О. Концепт системогенезу діяльності державних службовців в контексті управління соціальним і гуманітарним розвитком // Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матеріали XII регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. Дніпро. : ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 14-17.

49. Акімов О.О. Правові аспекти системогенезу професійної діяльності державних службовців // Правові аспекти публічного управління: теорія і практика : матеріали X наук.-практ. конф. (13 груд., 2018 р., м. Дніпро) Д. : ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 52-55.

50. Akimova L.M., Akimov O.O. Psychological and pedagogical aspects of career guidance for young people // Современные подходы к организации дополнительного образования молодежи и взрослых: проблемы и перспективы развития : сборник научных статей I Международной научно-методической заочной конференции. (17 февраля 2017 г., г. Пинск). ПолесГУ, 2017. С. 125-127. (0,97 д.а). *Особистий внесок автора полягає у проведенні дослідження розвитку програм післядипломної освіти та становить 0,41 д. а*

51. Акімов О., Акімова Л. Професійні компетентності як чинник модернізації вищої освіти // Актуальні питання формування та розвитку громадянських компетентностей в Україні : мат-ли Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. Учасю. (17-18 березня 2016 р., м. Київ). 2016. С. 33-38. (0,67 д.а). *Особистий внесок автора полягає у проведенні аналізу професійних компетентностей в контексті модернізації вищої освіти та становить 0,30 д.а*

52. Акімов О.О. Розвиток стандартів державного управління в країнах Європейського Союзу // Правові аспекти публічного управління: теорія та практика : матеріали науково-практичної конференції. (08 грудня 2016 р., м. Дніпро). Дніпро : ДРІДУ НАДУ. 2016. С. 83-86.

53. Акімов О.О. Публічне адміністрування наукою в Україні // Становлення публічного адміністрування в Україні : матеріали VI Всеукр. міжвуз. конф. студентів та молодих учених. м. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2015. С. 5-7.

54. Акімов О.О. Практичні аспекти інтеграції України у європейський адміністративний простір // Модернізація системи державного управління: теорія та практика : матер. наук. практ. конф. за міжнар. уч. (11 квітня 2014 р., м. Львів). Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2014. Ч. 2. С. 6-10.

АНОТАЦІЯ

Акімов О.О. Системогенез як парадигма державно-управлінської діяльності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління. – «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ, 2020.

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і вирішення наукової проблеми, що полягає у формуванні концептуальних основ системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності. Визначено системогенезний розвиток окремих складників державно-управлінської діяльності на засадах системогенезної парадигми, з-поміж яких виокремлено: функціонально-компетенційний складник державно-управлінської діяльності, соціально-психологічну компетентність, розвиток особистісних компетентностей, розвиток підготовки публічних службовців, комунікаційний складник державно-управлінської діяльності.

Проведено аналіз особливостей системогенезних тенденцій здійснення державно-управлінської діяльності в умовах інституціональної кризи, а саме: виявлено вплив адитивних особливостей на системогенезний розвиток державно-управлінської діяльності; визначено робастність як характеристику здійснення державно-управлінської діяльності; проаналізовано особистісно-компетентнісні характеристики як еволюційний фактор системогенезної парадигми державно-управлінської діяльності; виявлено проблеми системогенезних тенденцій здійснення державно-управлінської діяльності у гносеологічному аспекті; розкрито системогенез як парадигму діяльності суб'єктного складу правовідносин у державному управлінні.

Сформовано концептуальну модель системогенезу державно-управлінської діяльності та матрицю системогенезу державно-управлінської діяльності за компетентнісними складовими, зокрема: за цілями розвитку, за базовими складовими особистісного розвитку, за чинниками впливу на системогенез та за суб'єктною складовою. Запропоновано практичні рекомендації щодо перспектив професійного навчання, розвитку особистісно-компетентнісних характеристик, напрямів удосконалення оцінювання компетентностей державних службовців, як результатів системогенезу державно-управлінської діяльності.

Ключові слова: публічне управління, державно-управлінська діяльність, публічно-службова діяльність, системогенез, парадигма, система, державне управління, робастність, неадитивність, системний підхід.

ANNOTATION

Akimov O.O. System genesis as a paradigm of public administration activities. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for obtaining a scientific degree of the Doctor of Sciences in Public Administration, specialty 25.00.01 – Theory and History of Public Administration. – Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, 2020.

The paper presents theoretical substantiation and solution of the scientific problem, which consists in formation of the conceptual bases of system genesis as paradigm of public administration activities. The theoretical and methodological foundations of system genesis as a paradigm of public administration activities have been formed through: substantiation of the paradigm of system genesis of public administration activities; determination of principles of public administration activities in system genesis; development of a model of system genesis of public administration activities.

It is substantiated that the object of the system genesis of public administration activities is the system of public administration, namely the processes, states, preconditions for its emergence, mechanisms, methods, resources and ways of ensuring public administration activities. The prerequisite for the emergence of system genesis as a paradigm of public administration activities is the need to form a new type of social relations in order to achieve the tasks and fulfill the functions of the state.

It is suggested solving the aforementioned scientific problem by conceptualizing system genesis as a paradigm of public administration activities through the interconnections of constituent elements of the system of public administration, the choice of forming criteria of system genesis as a paradigm of public administration activities, the formation of determining factors of the development and functioning of systemic structures in the sphere of public administration. The paradigm of system genesis is applied to all elements of the system of public administration, so the administrative, psychological, and social aspects of the implementation of public administration activities are distinguished.

To address the issue of public administration, its main systemic components have been distinguished, such as: the organizational and legal system of public administration; functional and competence system of public administration activities; institutional system of public administration activities; psychological system of public administration activities. The system genesis development of certain components of public administration activities on the basis of system genesis paradigm, among which the functional and competence component of public administration activities, social and psychological competence, development of personal competences, development of public servants training, communicative component of public administration activities, are determined.

It has been found out that system genesis development of public administration activities is implemented through organizational, regulatory and controlling influences of public authorities, using various methods of public administration (political, economic, social, humanitarian, regulation, program-target management, etc.) and the whole spectrum of its mechanisms (practical measures, tools, levers, incentives, by means of which public authorities influence any public relations in order to achieve their goals). Its implementation is influenced by numerous political, economic, social and humanitarian

factors. The most widespread mechanisms of realization of public administration activities are determined, among which there are legal, organizational and resource (financial, logistical, personnel, informational). The conducted systemic and situational analysis revealed the system genesis factors of the formation and development of public administration activities in the context of European integration of Ukraine, which identified a number of significant areas for its improvement and allowed to formulate appropriate general and specific proposals.

The position that staffing of public administration exerts a formative influence on the system genesis of public administration activities is substantiated. That is, in the context of state governance, human resources as a necessary condition for the implementation of public administration activities has a direct impact on system genesis as the development of public administration activities in Ukraine. The study of foreign experience of public administration personnel revealed possible directions of system genesis as a process of national public administration development, which will help to form an effective system of personnel support and overcome the negative tendencies in our country to take into account the peculiarities of national society. Human resources of public administration is defined as one of the shaping factors of the system genesis of public administration activities. The direct dependence of the efficiency and effectiveness of the public administration activities on its personnel potential is substantiated.

The perspectives of the application of system genesis as a paradigm of public administration activities are revealed, namely: the peculiarities and tendencies of the use of psychological components of competences in the system genesis of public administration activities are revealed; the prospects of professional training of civil servants in terms of the development of personality and competence characteristics as a result of applying the paradigm of system genesis of public administration are outlined; the use of management psychology for the implementation of public administration activities in the system genesis dimension is proposed; directions of assessment processes improvement of competence component as a factor of development of system genesis of public administration activities are defined.

The problem of communication in the system genesis development of public administration activities is identified as one of the central ones, since the phenomenon itself is considered as a condition of formation of an individual as a personality; as a human activity, a component of all activities, and therefore a social and individual phenomenon, due to the personal characteristics of the communicants and social factors. Intercultural communication was revealed as a factor in the formation of the personality of a professional, a specialist in a particular field of activity, which made it possible to define it not only by individual and social elements, but also by the cultural characteristics of the interacting parties. It is proposed to link the communication process with public administration, which would make it possible to consider communication as an integral part of the public administration system and to define their development as a component of system genesis.

The conceptual model of system genesis of public administration activities and the matrix of system genesis of public administration activities have been formed according to competence components, namely: by development goals, by basic components of

personal development, by factors of influence on system genesis and by subject component. Practical recommendations on the prospects of vocational training, development of personality and competence characteristics, directions of improving the assessment of competences of civil servants as a result of the system genesis of public administration activities are offered.

Key words: public administration, public administration activities, public and service activities, system genesis, paradigm, system, state governance, robustness, non-additivity, systemic approach.

STRESZCZENIE

Akimov A.A. Systemogeneza jako paradygmat działalności administracji publicznej. – Kwalifikacyjna praca naukowa dokonana na prawach rękopisu.

Rozprawa o ubieganie się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w zakresie administracji publicznej, kierunek 25.00.01 – Teoria i historia administracji publicznej. – „Uczelnia „Międzyregionalna Akademia Zarządzania Personalem”, Kijów, 2020.

Praca habilitacyjna przedstawia teoretyczne uogólnienie oraz rozwiązanie problemu naukowego, polegającego na wykreowaniu pojęciowych podstaw systemogenezy jako paradygmatu działalności administracji publicznej. Rozwój systemogenetyczny poszczególnych składników działalności administracji publicznej został określony na podstawie systemowego paradygmatu genetycznego, wśród których wyróżniają: funkcjonalny składnik kompetencyjny działalności administracji publicznej, społeczno-psychologiczne umiejętności, rozwój zdolności człowieka, rozwój szkolenia funkcjonariuszy publicznych, składnik komunikacyjny działalności administracji publicznej.

W warunkach kryzysu instytucjonalnego została dokonana analiza specyfiki tendencji systemowych realizacji działalności administracji publicznej, zwłaszcza: został ujawniony wpływ cech addytywnych na systemogenetyczny rozwój działalności administracji publicznej; zdefiniowano odporność jako cechę realizacji działalności administracji publicznej; dokonano analizy cech osobowości oraz umiejętności jako czynnika ewolucyjnego w systemogenetycznym paradygmacie administracji publicznej; ujawniono problemy tendencji systemogenetycznych w realizacji działalności administracji publicznej w aspekcie epistemologicznym; systemogeneza została odkryta jako paradygmat działalności kompozycji podmiotowej stosunków prawnych w administracji publicznej.

Konceptualny model oraz macierz systemogenezy działalności administracji publicznej zostały sformułowane na podstawie składników kompetencyjnych, zwłaszcza: zgodnie z celami rozwojowymi, podstawowymi składnikami rozwoju osobowości, czynnikami wpływu na systemogenezę oraz składnikiem podmiotowym. Zostały zaproponowane praktyczne rekomendacje dotyczące perspektyw kształcenia zawodowego, rozwoju cech osobowości i jej umiejętności, kierunków doskonalenia oceny zdolności urzędników, jako wyników systemogenezy działalności administracji publicznej.

Słowa kluczowe: administracja publiczna, działalność administracji publicznej, działalność w służbie publicznej, systemogeneza, paradygmat, system, administracja publiczna, odporność, brak addytywności, podejście systemowe.

Наклад 100. Папір офсетний. Ум.-др. арк. 1,9.
Підписано до друку 01.07.2020. Замовлення 197.

Надруковано в «МП Леся».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи серія ДК № 892 від 08.04.2002.

«МП Леся»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: (066) 60-50-199, (098) 455-41-17
E-mail: lesya3000@ukr.net